

ZIDOV

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRACAJU

PREPLATA: GOD. 60 D. POLUGOD. 30 D.
ČETVRTGOD. 15 D. POJEDINI BROJ 150 D.

Svim cijonistima i Mjesnim cijonističkim Organizacijama!

Akcioni komitet Cijon Organ. stvorio je na zadnjem londonskom vijećanju slijedeći zaključak: Šekelska godina 5684. imade biti dovršena koncem elula (28. IX. o. g.). Akcioni komitet upravlja Cijonističkim Organizacijama prešni poziv, da se svom energijom i sa najvećom ozbiljnosti staraju za uspješnu provedbu i uspješno dovršenje šekel-akcije i da sve poduzmu, kako bi se broj šekalima naprma prošlogodišnjem broju povećao.

Cijonisti u svim zemljama moraju si biti svijesni toga, da je njihov rad i njihov trud za jakost i veličinu cijonitske organizacije od izravnog utjecaja na udes našega pokreta.

Cijonisti ispunite bez odvlačno Vašu dužnost u koliko to već nijeste učinili — uplatite odmah šekel!

Pozivamo M. C. O. da se u narednim sedmici posvete prvenstveno radu oko šekalima. Treba točan radni plan sastaviti, kako bi se svaki cijonista dohvatio i kako bi se akcija propisno svršila. Imademo samo mjesec dana vremena za tu akciju. Neka svaki aktivni sumišljenik učini svoju dužnost! Sjedinjenim silama moramo pregnuti i polučiti najbolji uspjeh — svakako mnogo bolji od prošlogodišnjega!

Po novome statutu, ovogodišnji broj šekalima dolazi i u kongresnoj godini — dakle do godine — do uvaženja kod ustavljena broja delegata, jer taj ovisi o prosječnom broju šekalima godine 5684 i 5685.

Jewish Agency je sada najvajnije pitanje našega pokreta, pitanje od neizmjerne odgovornosti. Ovo je pitanje u najužoj vezi sa brojem šekalima, jer taj odlučuje o sastavu i jakosti Kongresa, koji će imati da riješi to pitanje.

Upovljamo zato na Vas apel, da se bezuvjetno odazovete nalogu egzekutive. 29. elula (28. IX.) mora biti akcija posveta dovršena, računi sa šekelskim blokovima moraju već biti Savezu predloženi i novci doznačeni.

Cijonisti! Očekujemo, da ćete važnost šekelskoga rada potpunoma shvatiti. Sa šekelom organizirat ćete naš narod i predobit ćete njegove aktivne sile za izgradnju narodne domaje. Na posao!

U Zagrebu, 27. augusta 1924.

Rikard Herzer,
tajnik.

David Spitzer,
povjerenik za šekelsku akciju.

Dr. Beno Stein,
predsjednik R. O.

Gvozdena stijena

Piše: Marthe.

Što je to bilo i kako se je dogodilo? Ne znam. Možda zadnji plamsaj sopstvene mladosti ili čežnja, vidjeti svježe, mlađačko očitovanje židovskog života... Ne tarem si glavu radi toga. Možda to čine drugi ljudi s većim veseljem. Znam samo, da sam osjećao potrebu prisustvovati ovogodišnjem sletu naše cijonističke omladine.

Novi Sad jedini je grad Vojvodine, za koji se može reći, da cijonistička misao tamo više nije tudja Židovima.

Ovdje već imade cijonizam svoje prijatelje, pa i svoje protivnike, — dakle je djelotvoran pokret. Dva — tri čovjeka stvorili su požrtvovnošću i odanošću ovo stanje — ovo tlo. Bio je to mučan posao. Tko misli na njih u radosnoj vrevi sleta? — Tragična je to crta života, koja se ne da promjeniti...

U tome gradu, na ovome sletu našli su se na okupu sa svih strana kraljevine mlađi šnovi i kćerke našega naroda — oko hiljadu njih po broju — da upriliče dostoju i časnu židovsku manifestaciju, da proslave svečanost mlađog židovstva.

Teorije ili tvorevine umjetnosti odmah susreću stotine kritika i prigovaranja, ali snažno pojavljivanje i očitovanje zbiljskog života zaokuplja naš duh i budi odlučne i bezuvjetne učinke naše duše.

Kao lijep i dubok doživljaj ove vrsti, osjećali smo i ovogodišnji slet naše cijonističke omladine.

Plemenito htijenje židovske omladine pojavilo se ovdje: volja, obrazovati dušu židovski, učiniti život židovskim.

Dobiva se dojam, da židovska omladina iskreno traži put istine, put budućnosti i u ovome traženju, u ovoj duševnoj borbi jeste nešto, što čovjeka dira, nešto uvišeno... Htjeo sam vidjeti i video sam: Židovska omladina čvrsto drži u svojim rukama židovski stijeg i ona hoće da se bori i da radi, da pomogne svome narodu i da ga spasi.

Ona hoće da daje svome životu i stvaranju židovski temelj i vidimo, kako sve više i više dolaze do izražaja židovske vrednote u njenom uzgoju, u njenom htijenju, u njenom sanjarenju i u njenoj ljubavi.

Metode nijesu još ustaljene, smjerovi još nijesu odlučni. To je posveta prirodno. Današnja epoha židovstva puna je teških problema i novih zadaća. — Zanosne i duhovite bile su riječi doktora Dohany-a, kada je pozdravio slet u ime Saveza Cijonista u kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca: »Stablo, čije su grane posahnule i od oluje raskidane, opet mora da zeleni.» Rijeka židovske slave i židov-

ske sreće, čije smo samo isušeno korito održali, opet mora da se napuni novim životom snage.« Jedno je nepobjitno: cijonistička omladina ide za židovskim usavršenjem.

Je li židovska omladina u njezinom nastajanju došla do cilja?

Sigurno da nije. Još ne vidimo židovsku omladinu potpuno na tlu pozitivnog židovstva, slika njezinog života još nije jasnai harmonična.

Ipak njezino iskreno nastajanje, njezina židovska volja mora da nas ispuni radošću i ponosom.

Koracao sam zamišljeno i ozbiljno kroz malu, intimnu — rek' bi: familijarnu — izložbu, upriličenu prigodom sleta u zgradu židovske bogoštovne općine. Milovidne slike, požutjeli — kao od nevolje i suza — listovi, interesantni molitvenici i knjige biblije, lijepo gradjene menore i šabat-svjjećnici... Kao neki bol ili tužna želja duše javlja se pitanje: zašto ne živi jošte jasno i čvrsto u svijesti naše omladine, da sveti ovi predmeti nijesu tek poštovanja vrijedne starine, određene za izložbe i muzeje, već da su sastavni dijelovi našeg historijskog života, naše budućnosti i naše nade... Vidio sam sjajno razvijanje snage i energije, — nastajanje i plemenito čuvstvo u sportskim prikazivanjima i pitao sam se: Zašto se ne ukazuju ove vrline

dostatno snažno i izvan športskog polja? Zašto se ne zabije od strane naših mladića pravi goal kroz kapiju židovske nesreće? Kao u grupi hazenašica, naše bi židovske djevojke morale i u životu biti ujedinjene svetim vezom vjernosti i ljubavi k židovstvu!

Lijepo i dirljivo čula se riječ židovske pjesme i zvuk židovske muzike na pozornici. I rekao sam si: kada bi samo ovo razumijevanje i ova spoznaja već i u životu zadobili odgovarajuću formu...

Umjetnost je oponašanje ili ovjekovjećivanje zbiljskih životnih pojava i vrijednata. A ako tih nema, ne može se razviti istinska umjetnost. Potpuna istovjetnost ne može da bude izmedju života i umjetnosti, ali harmonički odnosa među njima bezuvjetno je potreban. Nemoguće je, primjerice, veličati bit židovstva Istoka, a da ga se ne poznaje u životu ili čak, ako ga se ne uvažuje ili prezire.

Židovska omladina u Jugoslaviji imade jošte težak put pred sobom. Put židovskog uzgoja i cijonističkog razvitka ješte duго nije posvema prevaljen. Ali prvo je djelo već učinjeno, lijep početak već imademo. Možemo mirno ustvrditi, da je najčešće već prebrodjen. Peti slet cijonističke omladine darovaо nam je krasne plodove židovske časti i židovskog života, divne plodove marljivosti i revnosti, židovske vjernosti i židovskoga idealja.

Kada smo za lijepog programa akademije čuli punu štimunga židovsku pjesmu »Iomer sich überbeten« tada sam mislio na drugi »Sich überbeten« na drugu jednu pomirbu... Pomirbu našega naroda sa svojim Bogom, sa udesom svijeta... Pomirbu raznih židovskih tabora u posvećenoj misli na Cijom i bratstvu... Sjetio sam se g v o z d e n e s t i j e n e, o kojoj duhovito priča Midraš: Kada je razoren Jerusalim, digla se gvozđena stijena i stala je izmedju Izraela i Boga... Ova je gvozđena stijena raskinula sveti savez i nije propuštala nijednu riječ molitve... To je strašna gvozđena stijena galuta, koja je Izrael rastavila od njegovoga Boga i od njegove zemlje, i njegove slobode i sreće...

Sada mi je, kao da vidim, kako puca ova gvozđena stijena i kako se ruši...

Židovska Omladino! Na Tebi je, da osvojiš jurišem ovu gvozdenu stijenu naših patnja i naše nesreće i da pročistiš put našem narodu do slobode i veselja, do spaša i do sreće!

„Zakon“

Od Abrahama Schlesingera, Buchau a F.

II.

Drugi opće-nacionalni razlog za vršenje zakona jest u osjećanom momentu, njegovo fundamentalno značenje za održanje historijskoga kontinuiteta židovstva.

Narod nije jednostavno cjelina svih upravo živilih sunarodnjaka, nego historijsko postajanje, koje nosi u sebi bogato obilje jedne prošlosti; sadržaj njegove biti, njegovoga »ja« jesu sve prijašnje generacije sa svojim djelovanjem i bolima, sa svojim osjećajima i nadama. Cijeli prošli narodni život, cijela povjesna kultura pristupa biti i pojmu narodne zajednice jednako, kao i njezina osobita »krv«. Odrekne li se jedna nacija svoje povjesne prošlosti i kulture, tada se time prelazi i nit njezi-

Cijonistička Organizacija i Jewish Agency

(Nastavak.)

V.

Akcioni Odbor nije držao shodnim, da se još ove godine sazove Cijonistički Kongres, koji bi dao egzekutivi legalizaciju za proširenje Jewish Agency-a u smislu Weizmannove formule, a sam tu legalizaciju nije htio dati, da ne bi time povrijedio ustav organizacije. Zato je mjesto legalnog dao moralno odobrenje egzekutivi. Ali nije se zacao Akcioni Odbor da povrijedi taj ustav u drugoj jednoj točci soga dnevnoga reda time, što je odobrio egzekutivi i londonski i palestinski budžet. Odobrenje budžeta spada među prava, što ih suvereno vrši Cijonistički Kongres odnosno Godišnja Konferencija (t. zv. »mali kongres«), koja se trebala ove godine održati, a izostala je samo zbog nakane, da se sazove vanredni kongres. Tako nije preostalo, nego da sam Akcioni Odbor odobri budžet.

Potrebito je, da u savezu s našim razmatranjem progovorimo i nekoliko riječi o budžetu, jer nam i njegovi brojevi pružaju mnoga razjašnjenja našoj temi.

Potrebe egzekutive za administraciju, propagandu, putovanja, reprezentaciju i slično zadržane su u t. zv. »londonskom« budžetu, za koji će egzekutiva podnijeti detaljne predloge tek sljedećem zasjedanju Akcijonoga Odbora. Taj se budžet pokriva iz raspačanih šekalim i prinosa za zlatni šekel. Broj raspačanih šekalim bio je ujvijek vanjski znak za snagu naše organizacije. Povrh toga je po njima prikupljen novac ranije finansirao sve troškove vodstva naše organizacije. Kraj današnjih prilika ne dostaje obični šekel više u tu svrhu, nego se pokazala nužda, da se to finansiranje potpomogne krupnijim prinosima zlatnoga šekela. Svejedno ne smijemo podcenjivati finansijsku snagu običnih šekalim, a njihova druga funkcija, brojčani prikaz naših snaga, nije bila nikada važnija no danas, kad stojimo pred odlučnim promjenama u odnosu naše organizacije prema ostalome jevrejskome svijetu. Ako tražimo danas učvršćenje naše organizacije, onda nam je jedna od primarnih dužnosti, da tome damo vidljiv dokaz brojem raspačanih šekalim tim više, što tako ujedno pružamo organizaciji najnužnija sredstva za vitalne njene potrebe.

Palestinski budžet, t. j. onaj budžet, po

noga razvitka, ona žrtvuje svoju osebujnost, svoj »ja«, svoju bit i prestaje biti ono, što jest.

To jednako vrijedi za jevrejski narod kao i za svaki drugi. Židovstvo — iako ta riječ nije još egzistirala — značilo je iskonči puni život jevrejske narodne zajednice, koji je u principu obuhvaćao sve pojedine njezine dijelove i koji je dakako bio orientiran za stanovite etski-religiozne ideje i ideale ili tačnije: koji je trebao značiti njihovo ostvarenje. Mojsijev odnosno kasnije talmudski zakon bio je konkretni način izgradnjivanja židovskoga narodnoga života u smislu tih ideja i idealja. Malo ponalo zakržlao i usahnuo je život židovskoga naroda, ali što je preostalo, bio je ipak ostatak jedne bogatije, šire narodnosti od prije. Pa i nakon potpunoga pada geta mogao se još ujvijek spasiti jedan ostatak, koji je bio u stanju, da održi unutarnji sa-

kojemu se vrše radovi u Palestini oko same obnove zemlje, sastavljen je ovoga puta za razliku od prijašnjih godina po principu, da se izdaci kreću točno u okviru predviđljivih prihoda Keren Hajesoda, iz kojega se te potrebe pokrívaju. »Povišenjem budžeta mora da se započme na strani primitaka, a ne kao do sada na strani izdataka« — to je bila ubjedljiva parola. Budžet, što je tako sastavljen i primljen, vjerna je ilustracija našega rada u Palestini: on upravo dostaže, da se dosadašnje naše tekovine u zemlji učvrste, ali on ne dozvoljava nikakovo povećavanje — za to bi bio potreban barem dvostruki budžet. I upravo to je bio jedan od najvažnijih Weizmannovih argumenata u borbi za proširenje Jewish Agency-a. On je tražio ovako iskreno sastavljeni budžet, da svatko upozna kritično stanje: danas možemo računati s prihodom od samo 400.000 funti, a to ne omogućuje nikakvih većih akcija, koje bi htjeli provesti. Doslovce je rekao: »Pitanje je, hoće li Akcioni Odbor prihvati veliki program izgradnje. S budžetom od 400.000 funti ne možemo egzistirati i lakše ćemo dobiti jedan mijun za veliki plan nego 400.000, s kojima ne možemo ništa započeti. U svemu drugomu lako ćemo se sporazumjeti, ali to je glavno pitanje.« Akcioni ga je Odbor razumio.

Primljeni budžet garantuje uzdržavanje i normalan razvoj dosadanjega našega rada u Palestini. Ali za povećavanje i izgradnjivanje naših ekonomskih jedinica, za proširenje useljivanja i za stvaranje novih naseobina potrebno je, da vaskoliko jevrejstvo dopriraša znatne žrtve za Palestinu. Proširen Jewish Agency treba da bude tome okvir.

VI.

Već sam nastojao dokazati, kako je neosnovana bojazan nekih pesimista, da će Cijonistička Organizacija postati suvišna proširenjem Jewish Agency-a. Ali jedno bih još htio istaknuti: od sada morati će cijoniste da znatno povećaju svoje naprezanje, morat će svoje napore još pomno gostručiti, a ne će moći samo da gledaju, kako će drugi raditi; ne samo da će oni morati isprva da te druge tek privuku, nego će morati, čim to bude uspjelo, da prednjače u radu.

Stoga ne mogu niti da usvojim mišljenje nekih optimista, da će se Cijonistička Organizacija odteretiti time, što će s drugima dijeliti svoja prava i svoje obveze

vez sa povjesnom židovskom narodnosti: »ceremonijalni zakon«. On upravlja usprkos svega još i danas našim domaćim i sopstvenim životom. Zakoni o jelu n. pr. ili sabat i blagdanji sa svojim odmorom i sa svim različitim potrebnim pripravama održavaju već sami u našim kućama i našem sopstvenom životu specifično-židovski, povjesno-židovski karakter.

Jednako je historijsko-židovski karakter sadašnjih židovskih općina pokraj tradicionalnoga kulta i mjesta, u kojima se gaji predaja — zasluga zakona. Valja opet pomisliti na značenje, koje u tom pogledu imade n. pr. šehita i ritualna blagovaona ili sabat i blagdanji! A kuća i općina su i danas kao i do sada zapravo »dom« jevrejstva. Kuća određuje bitno razvitiak djeleta, a općina sačinjava jedan dio milieua odraslih. U kući, u kojoj se vjerno

prama Palestini; da će uslijed toga moći da posveti više pažnje nego do sada kulturno-odgojnom radu, koji bi bio prijeko potreban za unutarnje učvršćenje naše organizacije, za učvršćenje naših idejoloških gledišta, što b i n a m u p r a v o u n u t a r Jewish Agency-a omogućilo snažnije zaustapanje naših ekskvizitno nacionalnih zahtjeva kod izgradnje Erec Jisraela.

Ne mogu, velim, da usvojim ovo mišljenje, bar ne u cijelosti. Jedno je jasno: nova konstellacija unutar jevrejskog svijeta, koja će nastojati uslijed proširenja Jewish Agency-a, znatno će utjecati na odnosa Cion. Organizacije prama drugim jevrejskim korporacijama i valjda će i duboko zasijecati u život same organizacije. I to će, bez sumnje, zahtijevati reviziju naše idejološke gradje u času, gdje napuštamo našu izolovanost unutar ostatka jevrejskoga svijeta, izolovanost, koja je bila uvjetovana revolucionarnom ideologijom našega pokreta. Trebat će revizije, ali ne izmjene; trebat će nove orijentacije, ali ne novoga fundamenta; trebat će uz spoljno ojačanje, o kojemu je već bilo govora, i idejološkoga obnovljenja i učvršćenja, da se proširena zgrada Jewish Agency-a ne pomakne s onoga fundamenta, na kojemu je dosada stajala; ne ćemo odustati od naših nastojanja, da revolucioniramo jevrejski život, ali morat ćemo tražiti i naći nove metode, da nam se kod toga ne sruši nova zgrada. Ukratko: morat ćemo naći ideologiju i ideologiju, koji će i naše unutarnje snage učvrstiti.

Imali smo Pinskera i Mozeza Hessa, koji su bili prvi lučonoše naše ideje, imali smo Herzla i Nordaua, koji su ideju izgradili i dali joj organizatorni oblik, imali smo Ahad Haama, koji nas je svojim novim mislima spasio s najveće depresije, imali smo u izvjesnom kritičnom času Bubera i Gordona, koji su vodili našu omladinu, kad je postojala opasnost, da bi mogla poći stramputice — trebat će novih mislioca i misli, da nam dadu unutarnju snagu za borbu, koja ne će biti uperena protiv ostatka jevrejskoga, nego će imati, da ga čvršće vežu uz nas.

I to će biti od naročite važnosti za naš naraštaj. Omladina, kolikogod s prijegorom obavlja naložene joj tehničke dužnosti, ne može da se zadovolji time, već treba ideja, prema kojima bi mogla udesiti svoj vanjski i unutarnji život. Ne da bi tih ideja imala premalo, što više: ona luta od jedne do druge, a u većini ipak ne može

naći zadovoljstva. Nalaze ga samo oni rijetki omladinci, kojima je moguće, da sav svoj život uđese bez i jednoga kompromisa. Ali onaj majoritet, koji je upućen, da se podvrgava kompromisima, proživljuje teške krize, koje i suviše često uništavaju svu konstruktivnu snagu i ispoljuje beskorisan pasivitet.

Dok tako vidimo na jednoj strani, kod omladine, jednu idejnu dezorientaciju, vidimo na drugoj strani, kod onih nekoć mladih, da su svaku idejnu orijentaciju izgubili. Ne samo, da to sve više proširuje jaz između još mladih i nekoć mladih i često osjećaju svaku mogućnost sporazumijevanja između jednih i drugih: još je veće zlo, što jedni, kako rekoh, gube svoju stvaralačku snagu u tom beskorisnom lutaju, dok ne zadju u kadar naših mjesnih organizacija, koje nisu drugo nego skup ljudi, što po nekoj tradicionalnoj dužnosti sa manje ili više požrtvovnosti prilaže za naše finansijske potvrate i obavljaju sa manjim ili većim interesom izbore za razne odbore i kongrese. Gdje su vremena, dok je naš pokret bio brojčano tek neznatan, ali imao je divnu svoju unutarnju snagu, koja je imala svoj temelj u intenzivnom obradjivanju idejološih pogleda po najmanjoj mesno organizaciji? Ja vidim mogućnost, da se ta vremena pod prije očitanom konstellacijom vrati, te će mjesne organizacije postati opet žive jedinice našega pokreta, a omladina ne će trebati da izvan pokreta traži ispoljivanje svojih energija.

Tako si pretstavljam odgojno djelovanje nove situacije kraj intenzivnijega rada na dosadašnjem polju.

VII.

Za rezime mojih izvoda o budućem položaju Cijonističke Organizacije unutar proširenoga Jewish Agency-a služit će se ovim najmarkantnijim izrekama Weizmannovim pred Akcijonom Odborom:

»Cijonistička Organizacija i začiće iz toga razvitka pojačana; svoja će prava dijeliti s drugima, no ostat će i nadalje stvaralačka sila mnogo većeg razvijaka.«

»Ima opasnosti u Jewish Agency; onašoje jakosti zavisi, da ih svedemo na minimum.«

»Treba odvažnosti, da podjemo opasnosti u susret, ali nije nikakova odvažnost, oklevati i čekati na čudo.« o. n.

održavaju zakoni, proživljuje već dijete židovstvo, a općina, u kojoj su javni uredjaji zakonski, daje mogućnosti i trajne pobude za nastavljanje, produbljenje i proširenje ovakogova povjesno-jevrejskoga života i proživljavanja. Održavanje zakona čini dalekle historijsko židovstvo dijelom našega života, našega individualnoga »ja«, ili drugačije: ono nas čini živim nosiocima i nastavljačima historijskoga židovstva. I to neposredno, nereflektirano. »Učenje« uopšte gajenje naših ostalih nacionalnih posjeda, hebrejskoga jezika i literature, židovske povijesti, židovske etike, ljubavi za cijon etc. sve je to sigurno prešno potrebno, no ako se usporedi sa održavanjem zakona, čini se sekundarnim. Temelj postavlja prirodno uvijek život, a ovde je to židovski, zakonski život. On čini najširi, najopćenitiju bazu svega živoga židovstva, on je prirodnji korijen židovskoga

duha i židovskoga narodnoga osjećaja. Konačno ne može svatko da studira literaturu i povijest, etiku i religioznu filozofiju; ali biti vjeran načinu života vlastitih otaca i ne oponašati nežidovske običaje i navike, to može svatko sa stanovištem ograničenjem, o kome ćemo kasnije raspravljati.

Kakogod »život pod zakonom« danas bio rudimentaran, kakogod je on siromaški ostatak nekadanjeg istinskoga židovskoga totalnoga života, odlomak pravoga židovskoga života, koji se mogao sačuvati samo u galutu, to ga ipak moramo mi svim silama dalje održati, ako želimo viši razvijak, ako želimo preporod židovstva. Održanje zakona jest najopćenitiji i najsolidniji temelj za održanje historijskoga kontinuiteta židovstva. Može se nastojati, da se židovstvo preobrazi u čistu konfesiju ili da se ono inače anacionalizira ili

Engleska i Palestina

Važnost Palestine za Veliku Britaniju. Nemiri u Egiptu i Sudanu svratili su opet pozornost Engleske javnosti na Palestinu. Za uzdržavanje reda i mira i svoje pozicije u Egiptu i Sudanu mora Velika Britanija da učini velike napore, koji traže mnogo novaca i krvi, a ne zna se, hoće li to biti od trajnog uspieha. U vladinim krugovima proučava se situacija vrlo ozbiljno. Tamo se ne obmanjuju rado, nego vole gledati istinu u oči. Već se mirno ispituje, da li se ne ukazuje potreba oko postepenog ispravljanja Egipta po Englezima. To znači, da bi se obrana Sueskog kanala i puta u Indiju morala preložiti iz Egipta drugamo. Jedina zemlja, koja pored Egipta dolazi u obzir za takvu funkciju, jest Palestinu. Uslijed toga došlo je do radikalnog obrata u engleskom javnom mišljenju prema cijonističkom problemu. Engleska je politika bila već i dosada palestino-filska. Ona to ne bi bila mogla biti, da nije većina engleskoga naroda bila procijonistička. Ipak je bilo mnogo uplivnih faktora i krugova, koji su pobijali oficijelnu palestinsku politiku britanske vlade. Sistematično rovarenje moćnih antisemitskih grupa izvan Engleske, Vatikana i arapskih nacionalista, pa čak i izvjesnih antisionističkih engleskih Židova, učinili su stanoviti dojam na englesku publiku. Čule su se tužbe, da engleski potreznik mora skupo plaćati filocijonističku politiku engleske vlade, koja da Muhamedance i katoličke tjeru među neprijatelje Engleske. Mnogo se operiralo i sa navodnim boljševizmom cijonista. Sve je to od vremena do vremena došlo do izražaja i u interpelacijama u engleskom parlamentu, gdje se čak tražilo, da Velika Britanija likvidira ovu svoju politiku. Te su tužbe sada posvema prestale. Kako je Egipat postao vrlo dubioznom stavkom, počinju i engleski antisionisti razumjeti dalekovidnost i ispravnost politike Foreign Office. Sada razumiju, da Englezima ne može biti sve jedno, u čijim je rukama Palestina. Interes je Engleske, da u Palestini bude jedan kulturni narod i pouzdan prijatelj Engleske. To ne mogu da budu arapska pleme, koje rimske emisari i lakomi poglavice dirigiraju po svojoj volji. Židovski je narod jedini faktor, koji za Englesku dolazi u obzir. To sada uvidjaju i dojučerašnji engleski protivnici cijonizma. O tome, kao uopće o problemu Palestine, vodit će Engleska vlada stalnu brigu. Verojatno je, da će je to sklonuti, da bude odsele mnogo aktivnija u poduprjanju izgradnje židovske narodne domaje u Erec Israelu.

Ugovor o Hedžasu. Nakon što je već bio postignut potpuni sporazum glede toga ugovora između vlade Velike Britanije i kralja Huseina, potonji je u zadnji čas otklonio potpis ugovora i poslao u London svoga zastupnika, da iznese nove zahtjeve. Engleski listovi (Manchester Guardian, Near East i drugi) tim povodom oštro napadaju kralja Huseina i spominju, da on neprestano izrabljuje Veliku Britaniju, a da joj nije dosele učinio nikakvih protuusluga. Husein ide za tim, da Velika Britanija ispunji sva obećanja učinjena Arapima za vrijeme rata. Nu ta obećanja nijesu dana u vijek od ovlaštenih predstavnika Velike Britanije, ona su izrečena prema svakovremenoj situaciji, a i na medju njima dosta takovih, koja su

njegovog historijskog karaktera: onda stajalište prema zakonu mora biti drugačije. No ako je tko pun historijskoga nacionallnog osjećaja, hoće li se povjesna osebujnost židovstva sačuvati, a jednako i njegov organski razvijak za jednu židovsku kulturu budućnosti, koja treba da procvate na tome tlu i iz toga tla, tada se mora zakon priznati, i to praktički priznati fundamentalnim sredstvom, koje neposredno stvara životnu vezu sa prošlošću.

Iskustvo nas uči, da je održavanje zakona zaista preduvjet židovskoga duševnoga i ostatoga života. Ne treba tek pogledati na istok. I u Njemačkoj pokazuju općine, u kojima zakon zauzimlje dominantno mjesto, izuzev pojedine iznimke posve drugačiju sliku živoga židovstva nego one, u kojima se sabat, zakoni o jelu etc. poznaju skoro samo po pričanju. A je li slučaj, da — ne govoreći o hebrejskim mislio-

međusobom u protivnosti. Huseinovi zahtjevi, koji se ne daju dovesti u sklad sa Balfourovom deklaracijom, nijesu provedivi, jer se procijonička politika Velike Britanije ne smije mijenjati.

Židovska svjetska konferencija za pomoć — J. W. H. K. u Karlsbadu (21.-25. VIII. 24.)

Svrha je konferencije, da dade definitivni organizatorni oblik židovskom pomoćnom radu, koji je započeo 1920. godine. Onda je rad bio započeo provizorno sa ogromnom energijom, za koju se odmah vidilo, da će njezin velik dio ići a fond perdu, jer se svagdje u najvećoj žurbi bez ikakvih priprava moralno preći na posao. Započinje rada u 1920. godini bez ikakvih priprava bilo je tako neodgodivo prešno zato, jer je židovska bijeda na istoku iz rata poprimila strašne dimenzije. Jedva je bila završena prva konferencija u Karlsbadu, trebalo je zaštiti i pomoći mnogo hiljadabjegunaca, koji su ležali nemoćni u rusko-poljskim pograničnim državama. Ti su biegunci bili bez ikakvih papira, bez stanova i bez hrane, a pogranične države su ih mučile, proganjale i tjerale. Iza nekoliko mjeseci Amerika je zatvorila svoja vrata za useljenike. Nakon dalnjih par mjeseci bukvala je užasna katastrofa gladi u Rusiji, koju su pratile tolike epidemije. Opseg je nesreće bio grozан. Bila je moguća samo povremena, pojedinačna i ograničena pomoć. I ako su se sabrale ogromne svote, bilo je to tek kao kaplja u moru. Židovskom je narodu u tim krajevima prijetila posvemašnja propast. Sred te velike nesreće izgradjuje narod sam svoju organizaciju za pomoć i spas na jednoj demokratskoj bazi. U židovskoj svjetskoj pomoćnoj konferenciji sastaju se darovaoci i primaoci. Plutočrni sistem nekolicine bogataša gurnut je na stranu, jer je požrtvovnost siromašnih masa bila neprispodobivo veća. Židovi, koji su sami bili upućeni na pomoć, kao u Palestini, Litavskoj i Poljskoj organizirali su pomoć za nesretnu braću. Od improvizacije stvoren je sistem, postojeće organizacije dovedene su u međusobnu vezu i kooperaciju. Najlepši su rezultati postignuti u Ukrajini. Tamo je 40.000 biegunaca spašeno od izgona. Biegunci, koji su vec bili u Cherbourgu dobili su dozvolu stanovanja u cijeloj Francuskoj. U Litavskoj uredjena je zaštita za prolazeče biegunce i osigurano je financiranje. U Ukrajini provedeno je jedno veliko i opće djelo spasavanja u higijenskom i socijalnom pogledu. Tu su kuhanje za djecu — bilo ih je 31 — domovi za djecu, bolnice, sanatoriji, liječničke ambulacije i stanice. Mnogo desetaka hiljada života spašeno je tamo. Poslani su pomoćni transporti, među njima i jedna ladja krcata hranom i predmetima za postradale. Vrijednost tih transporta nadilazi 1.000.000 dolara. Tolika je pomoć bila moguća samo u saradnji sa Savezom Naroda, koji je priznao i podupirao predstavnike židovske svjetske pomoćne akcije. Izdašno su, osobito moralno, sa svojim autoritetom potpomagali ovu akciju. Međunarodni crveni krst, Međunarodna Liga za zaštitu djece, vrhovni komesar za pomoć Rusiji Nansen, Osnovane su organizacije „OSE“ i „ARA“ za Špecijalne, konstruktivne zadatke. Sav taj ve-

lik rad mogao je samo davati momentane pomoći. Trajno spašavati, stvarati egzistencije, osiguravati budućnost nije mogao, nije bilo vremena. Prvi korak u tome pravcu je osnutak Židovske pučke banke. Njezin je rad već sada vrlo blagotvoran. Nu trebalo bi još velikih sredstava. Bit će zadaća druge Karlsbadske konferencije, da stvari Židovski Svjetski Savez Za Socijalnu Pomoć. Finansijski instrumenti tog saveza bit će u prvom redu spojeni s bankom. Ova velika, očito nacionalna, institucija morat će sve po svem svijetu raštrkane napole i osporobit će ih, da djeluju trajno i da budu trajno u pripravi, — neka vrst židovskog crvenog krsta (koji se dakako ne će tako zvati), koji bi morao dobiti svoj stalni nacionalni budžet. Jedan dio toga budžeta morat će se čuvati kao željezni fond za izvanredne slučajevne velikih katastrofa. U tom Savezu bit će udružene i zastupane sve židovske općine, sve židovska društva i svi židovski savezi po svem svijetu, koji se bave humanitarnim radom kod Židova.

Ove je misli izneo predsjedatelj dr. Leo Motzkin u svome govoru kojim je otvorio zasjedanje konferencije na 21. o. m. Iza toga daje detaljni pregled o cijelom radu J. W. H. K. kroz zadnje 4 godine.

U ime ministra unutarnjih poslova Čs. republike pozdravlja konferenciju vladin savjetnik Siegl i izrazuje ministrovo žaljenje, što je zapriječen, da osobno prisustvuje konferenciji. U zastupanju ministra za socijalnu skrb Č. S. R. pozdravlja konferenciju ministarski savjetnik Tlapak, koji je rekao: »Naše ministarstvo za socijalnu skrb znade, koje si je zadáće vaša organizacija postavila, kao i goleme uspjehe, koje je dosegle postigla. Sa zadovoljstvom vidim, da posvećujete Vašu pažnju takodjer i socijalnim prilikama u Potkarpatskoj Rúšji, gdje pored vlade naše republike dobrovoljna saradnja drugih faktora nalazi veliko polje. Ministarstvo je uvjereni, da organizacije poput vaše mogu mnogo brže i bolje pomoći, nego državne vlasti. Nu najvrednije je u vašemu radu, da djelujete odgojno i da budete smisao za plemenitost i čovječnost i razumijevanje za potrebu dobrovoljnog međusobnog pomažanja i ljubavi prema bližnjem. Kada tako promatramo rad židovskih socijalnih organizacija kod nas i u svijetu, moramo vam izraziti naše uđivljenje tako u pogledu opsega i važnosti, kako u pogledu svrhovitosti vašega rada i vaše organizacije.«

Zastupnik Medjunarodnog Crvenog Križa i Medjunarodne Lige za pomoć djeci Maurice Guerdržao je oduži značajni govor. Ocijenio je rad J. W. H. K. i odnos između ove i velikih medjunarodnih humanitarnih organizacija. Rekao je: »Imadem nalog od obiju Medjunarodnih organizacija, da vam izrazim svoje najtoplje želje i nadu, da će ova konferencija osigurati nastavak vaše opsežne pomoćne akcije. Nastojeći izgraditi saradnju između vas i tih organizacija, poziva vas Medjunarodni Crveni Križ na svoju XI. medjunarodnu konferenciju. Vi ste kroz 4 godine stvorili uđivljenja vrijedno djelo, koje daje dokaz o vašoj ogromnoj radnoj snazi i sposobnosti i o vašem velikom razumijevanju za ove zadaće.«

Iza toga su slijedili pozdravi representanata

raznih židovskih organizacija i općina Čehoslovačke.

U ime Palestine i Waad Leumija pozdravio je konferenciju David Yellin, koji je rekao u dživnosti jevrejskom govoru: »Iako je židovstvo Palestine u najvećoj mjeri zabavljeno radom oko izgradnje Židovske narodne domaje, ono ipak budno prati probleme cekolupnog židovstva, s kojim hoće da brački saradjuje.«

Ispred američkog židovskog kongresa pozdravio je Dr. Rongy, koji je rekao, da američko židovstvo nije umorno i hoće da nastavi pomoći rad. Potrebno je, da se uspostavi uži kontakt između američkog i evropskog židovstva, da američko židovstvo bude bolje upućeno u potrebe i bijedu istočnog židovstva i u mogućnosti pomanjanja.

Iza toga se pristupa biranju presidija. Na predlog prof. dra. Chajesa izabran je predsjednikom konferencije dr. Leo Motzkin. Potpredsjednicima izabrani su narodni zastupnik dr. Oskar Cohn — Berlin; sveučilišni prof. dr. Ehrmann — Wien; sveučilišni prof. dr. Eisler — Wien; dr. J. Eskenazy — Carigrad-Beograd; David Yellin — Jerusalem; nadrabin dr. Niemirower, Bukarešta; Ministar dr. Rosenbaum — Kowno; dr. Rongy Newyork; tajni savjetnik dr. Timendorfer — Berlin, min. savjetnik dr. Wiesmayer — Prag. Bilježnicima izabrani su dr. Rappaport — Paris i dr. Otokar Kraus — Prag.

U generalnoj debati javlja se mnogo govornika, koji nadopunjaju oficijelni izvještaj i stavljaju svoje opaske na prošli rad. Većina govornika žali, da je razmjerno premalo sredstava utrošeno u konstruktivnu pomoć. Alfred Berger, Berlin, saopćuje, da je berlinskom odboru uspjelo smjestiti nekoliko hiljada nezaposlenih Židova u Ruhrskom području, a prema informacijama što ih ima berlinski odbor, biće bi moguće smjestiti u Francuskoj i u Belgiji veći broj židovskih nezaposlenika. Treba organizirati informacionu službu o nezaposlenosti Židova. Bogdanowsky iz Palestine nalazi, da bi trebalo u mnogo većoj mjeri podupirati halucim. David Jellin, Jerusalem, izvješćuje, da je Waad Leumi sredstvima J. W. H. K. podupirao male obrtnike i radnike nabavljajući im potreban alat. To je jedna vrlo konstruktivna pomoćna djelatnost, no u novije vrijeme izostale su subvencije za tu stvar. Članci egzekutivne Sliosberg, Paris i Dr. Motzkin, Paris, osvrću se na generalnu debatu. Egzekutiva bila bi rado davala mnogo značajnih sredstava za konstruktivnu pomoć, ona je to i čini, kolikogđe je bilo moguće. Više se nije moglo učiniti u tom pravcu, jer je opseg potrebe za hitnu pomoć bio nevjerojatno ogroman i trebalo je ovaj u prvoj redu udovoljiti. Egzekutiva vodit će računa o iznesenim predlozima.

Dr. Jochhelmann izvješćuje o položaju Židova u Sovjetskoj Rusiji. Židovi su tamo poluponoma deklasirani, pa radi toga vlada o njima uopće više ne vodi računa. Stanje je očajno. Dužnost je cekolupnog židovstva, da podupre Židove u Rusiji. Dr. Bernstein, Kijev, čudi se, da su u Evropi i u Americi tako slabo upućeni o strašnom gospodarskom pocijaju ruskih Židova. On mora najenergičnije upozoriti, da je potrebna jedna velika pomoćna akcija u korist ruskih i ukrajinskih Židova.

Zajednički običaji, jedinstveni način života nadomještaju narodu bez zemlje, teritorijalno razasutom u mnogim gradovima »nacionalni dom«, koji inače ujedinjuje i koji se dakako ne može nikad posvema nadoknaditi. Prema tome fungira zakon i kao oblik organizacije, kao sredstvo za organizaciju židovske zajednice, on služi njezinoj vezi, njezinoj osebujnosti, te se dade usporediti sa »pravilima« i ceremonijalom jednoga ordena. Ova je snaga zakona najbolje poznata tamo, gdje se nastoji oko potpune asimilacije, jer se zna: ako padne zakon, tada su asimilaciji vrata posve otvorena. Imade duduše i drugih sredstava za spajanje Židova, no teško će oni dugo dostajati bez zakona. Nacionalni Židovi, historijski orientirani Židovi, kojima treba da je stalo do održanja židovskoga naroda — a to znači održanje jedinstvenosti židovstva, kao prvi preduvjet za

židovsku budućnost uopšte — ne smiju da se usmjele, da žrtvuju fundamentalno sredstvo za održanje naše jedinstvenosti, koje je od vremena Ezre najprokušanije. (Spinoza je jednom rekao: Znak obrezivanja jest po mome mišljenju u tome pogledu od tolike važnosti, te vjerujem, da bi već on sam mogao da održi taj narod za sve vječne.)

Svakako: mnogi su se moderni Židovi odrekli zaština tako, da on nema danas više svoga karaktera kao općenito sredstvo za spajanje židovske zajednice kao nekoč. No tim jače on veže one Židove, za koje je zadržao svoju vrijednost: baš one krugove, koji se osjećaju »preostatkom«, koji imade da osigura, da utemelji budućnost. Zar se mi nacionalni Židovi ne smatramo najistaknutijim dijelovima toga »ostatka«?

(Svršit će se.)

cima i pjesnicima istoka — i u Njemačkoj velika većina, ako ne svi nosioci i širitelji židovskoga znanja potječu iz kuća, u kojima su se držali židovski obredi? Ako si čovjek zamislí židovsku kuću, jednu vodjenu po zakonu, a jednu u protivnom smislu; koju ćemo od obih instinktivno nazvati »više židovskom« i vrednjom za budućnost židovskoga naroda i kulture? Iz malene iskre može još nastati velika vatra, ali iz ničesa ne nastaje ništa.

III.

Treći opće-nacionalni razlog za vršenje zakona jest njegovo svojstvo, da je sredstvo za spajanje Židova, koji rasijano žive u svim dijelovima svijeta, pod svim kulturama, nadalje njegovo svojstvo, da je sredstvo sigurnosti za jedinstvenost Židova, a time i židovstva.

Iza toga izabrana je permanentna komisija, koja imade da prouči sve iznešene predloge.

Generalna debata završena je u petak na večer. U subotu bile su rasprave pojedinih grupa. Konferenciji prijetila je kriza: Organizacije ŽSE i ORT tražile su, da budu priznate ravnopravnim sa svjetskom pomoćnom centralom. To se nije moglo prihvati, jer te organizacije mogu biti samo članovi ili sekcijske svjetske centrale, pa ne mogu biti uslijed toga s njome ravnopravne. Spomenute organizacije pokorile su se tome gledištu i ostaju u svjetskoj centrali, prema kojoj su oni i tako samo primaoci, a ne davaoci, pa senemogoše izvragnuti tome, da izgube potporu svjetske centrale.

Dr. Šabad, Wilna, predlaže da se osnuje interterritorialna organizacija židovskih žurnalistika i pisaca. Izabrana je komisija, da izradi stvar. Taj bi savez imao u krilu svjetske centrale osnovati sekcijsku podupiranje u brijedu palih pisaca i žurnalista.

Zastupnik svjetske centrale u Rusiji Dr. Adler referira o

bijedi židovske djece u Ukrajini.

Prema statistici pučkog komesarijata za zdravstvo bilo je u septembru 1923. u dječjim domovima i t. zv. internatima 59.730 djece. Materijalno stanje tih domova vrlo je žalosno po mnijenju toga komesarijata. Djeca su vrlo stisnuta u uskim prostorijama, u gdjejkoljim gradovima nema dovoljno kreveta, pa spava po više djece u jednom krevetu. U guberniji Jekaterinoslav 34 i pol po sto djece nema kreveta. Velika je oskudica na odjelu, rublju i cipelama. Prehrana je sasvim nedovoljna, radi toga su djeca izvragna raznim bolestima. 31—52 po sto djece u gubernijama Wolin, Poltava, Odesa, Podolija i Kijev jesu slabokrvna i skloni tuberkulozi. Velik je broj djece tuberkulozan. Škole su često puta ruševne i trebaju popravka. Položaj učitelja je jadan. Mnoge židovske škole bivaju uzdržavane od roditelja djece. Tamo je položaj učitelja još gori. Samo 40 po sto djece u dobi od 4—15 godina posjećuje škole. Položaj djece "deklasiranih" roditelja još je mnogo gori, nego onaj "organiziranih" roditelja. Od djece, koja polaze dječje kuhinje, skoro 50 po sto je prema statistici bez obuke. Preko 50 po sto djece stanuje u tamnim, a preko 65 po stodjece u sasvim vlažnim "stanovima" osobito u podrumima. Dječje kuhinje većinom su u vezi sa školom. Uspjeh kuhinje je vrlo dobar: 90 po sto djece, koja polaze kuhinje imaju normalnu težinu. U Ukrajini imade

50.000 djece bez ikakvog doma.

Vlada nastoji pomoći, ali nema sredstava. Prijeti velika opasnost, da će židovska djece ostati analfabeti i da će moralno i fizički propasti, ili se počvema asimilirati. Užasan je položaj inteligencije, koja studira. Židovska javnost dužna je, da odmah poprimi shodne mјere protiv tih strašnih prilika. Pomoćna akcija mora se energično nastaviti.

Dr. G. Lewin, Waršawa, referira o

židovskoj obrani zdravlja

i iznosi razloge abnormalnog zdravstvenog stanja Židova. Iznosi teze i smjernice o podizanju higijene kod židovskih masa. Dr. S. Temkin referira o

židovskoj emigraciji

u Ameriku i druge države. Prije je emigriralo u Kanadu, Sjedinjene Države i Argentinu 100.000 Židova godišnje, sada samo 4000—8000 može emigrati uslijed pootstrenih propisa. U lukama Hamburg, Bremen, Southampton i Liverpool, Riga, Libau, Galac i Konstanca imade 10.000 emigranata, među njima 6500 već od oktobra 1923. imaju američki vizum, a ne mogu da imo, a najstrašnije je, da se može vratiti kući,

jer su: tamo sve prodali i nemaju mogućnosti egzistencije. Tako potroše sve svoje novce. Treba im hitno pomoći. Organizacije za emigraciju neka se udruže da se provede sustavna emigracija.

Druži referent B. Latzky predlaže, da se osnuje zajednički obavjesni ured za emigraciju i useljivanje. To se može provesti bez štete i opasnosti za djetiće zemlje. U tu svrhu u židovske mase izobraziti u poljoprivredu,

makar se radilo o elementima, koji bi trebali naći utočišta izvan Palestine. Dakako da izobrazba halucim za Palestinu ostaje naidealnijim ciljem. Dr. D. Johelmann, London, referira o

židovskoj pučkoj banci,

koja se pokazala potrebnom već prije 12 godina. Židovski iseljenici bili su grozno varani. Bilo bi spašeno mnogo egzistencija, da se to onda provolo.

Židovska pučka banka postoji godinu dana. I ako ona nema upravo nikakovih sredstava, uspjelo mi je sklopiti utanačenje sa Ukrajinskom kooperativnom bankom, koja imade monopol za novčane dozvane. Sada naša banka pregovara sa Hiasom. Zadača te banke nije samo doznačivanje novca, nego kreditna pomoć, koja je od najveće važnosti za Židove u Rusiji. Radi toga banka mora biti na altruističkoj bazi. Temeljne dionice, koje se imaju uvesti, moraju imati jači glas, nego sve ostale dionice zajedno. Stvar je ove konferencije da odredi, u rukama kojih pojedinaca smiju biti te akcije.

(Nastavit će se.)

V. Slet Židovske Omladine u Novome Sadu

Ovogodišnji slet naše omladine potpuno je uspio. Treba li za to bolje dokaza od činjenice, da je bilo prisutno preko 600 učesnika iz svih krajeva naše države, da je Sarajevo poslalo 150 omladinaca, Zagreb preko 100, Bjelovar preko 30 i t. d. Da su bile doljno zastupane grupe omladine u Splitu i Bitoliu, Nišu i Somboru i još mnoge druge, koje su još do nedavno stajale udaljene od pokreta, to nam je dokazom, da je omladinski pokret obuhvatio široke krugove naše omladine, da on nije više stvar pojedincata ili pojedinih malenih grupa. I svi ovi dodjeli su na smotru svoga rada, da se takme i obodore, da daju i primaju pobude, da uče i podučavaju nove metode. Ne na brzu ruku, već mirno i sabrano, upravo otmeno redale su se priredbe jedna za drugom.

Već u nedjelju 17. augusta oživjele su inače mirne ulice, javni vrtovi, kafane, igrališta i kućališta na Dunavu. Sletaši i sletašice, svaki sa modro-bijelom vrpcom na pršima, na kojoj se čitalo mjesto, iz kojega su, pozdravljali su se kao stari i dobri prijatelji i znanci sa prošlih sletova. Nije fraza, kad se kaže, da sletovi služe zbljenju i upoznavanju omladine iz raznih krajeva naše države. Tko je bi o na prvome sletu i video, kako su si tudje bile grupe pa i iz najbližih mesta, i tko je na novosadskom sletu video, kakovo prijateljstvo veže sve one, koji nisu došli po prvi put, kako se vesele, što se opet sastadoše i kako su svi zajedno ne dijeleći se po grupama, proveli vrijeme sletu u potpunoj harmoniji, taj će biti uvjeren, da je pripređivanje sletova omladine, jedna od najvažnijih zadača cijonističkoga i omladinskoga rada.

Same priredbe sleta, na kojima je ovaj puta sudjelovala omladina iz malo ne sviju krajeva, bilo kod gimnastičkih, bilo kod športskih ili glazbenih produkcija, ili na vijećanju dokazom su, da omladina ne napreduje samo u širenju i jačanju svojih redova, u osvajanju novih krugova, i u osvješćivanju u cijonističkom pogledu, već i u samom konkretnom radu. O tome nam više go-

voriti ne možemo. Tek jedno bi se moglo primjetiti. Nije se čula hebrejska riječ. Tko ne poznaje naše omladinu, a to su u velikome broju vojvodjanski Židovi, nisu mogli zamjetiti, da i u nas postoji pokret hebraizacije iako u vrlo, vrlo malenom opsegu. A bio je na sletu dovoljan broj omladinaca, koji jezik govore i poznaju i trebali su hebrejskome jeziku dati prvo mjesto. Pa makar to bila samo manifestacija i makar ga i ne bi razumjela velika većina.

Na uvodnome mjestu treba da istaknemo, da je pripređivački odbor učinio sve, da slet u svakom pogledu uspije, da zadovolji posjetioce, da im boravak u Novom Sadu bude neda sve ugodan. Doista, to mu je potpuno pošlo za rukom.

Na same Židove Novog Sada slet nije ostao bez djelovanja. Sigurno je, da su vidjeli i shvatili svijest pripadanja svome narodu, samosvjest i osjećaj dužnosti, što ga ima naša omladina u punoj mjeri. Vidjelo se, da se vesele, što su mogli da u svojoj kući prime omladinu tako lijepo. A i omladina je ostavila Novi Sad poslije tri i četverodnevног boravka u potpunom zadovoljstvu.

Svečano otvorene slet.

Nakon dva pretsletska dana otvorio je predsjednik Makso Koen (Beograd) slet. Velika je dvorana hotela "Sloboda" bila dupkom puna omladinaca i gostiju.

Makso Koen u svom govoru iznosi ciljeve omladine. Ona će postati zdrava generacija židovstva, koja će znati da živi u dobrim odnosima sa svojom okolinom.

Pozdravlja poimence prisutne zastupnike javnih korporacija i organizacija i zahvaljuje svima,

koji su moralno i materijalno pomogli održanje ovog sleta.

Šalom Freiberger govori svečano slovo, te veli: Prošla godina, koja je trebala da stvari savezni život, prošla je ispunjena sitnicama. Ma da ima i pozitivnih uspjeha u radu, nije postignuto ono, što se moglo i moralno postići. I zato nema u nas više potpune vieri u omladinu. No ta može da baš na sletu ojača, jer u svakome od nas tina vjera. Iznosi negativne strane Savezne rade, naročito s obzirom na jevrejski jezik, financijalne nepričke i halucinjut, te veli: »Kod nas (omladine) smije da se zove cijonistom samo onaj, koji cijonizam živi. Koji može da iz njega povlači konzekvence do posljednjega momenta svoga života, koji može da svaki čin svoj privatni i javni, udesi u skladu s cijonizmom. Jer cijonizam nije forma. Cijonizam mora da prodre u dušu, da vječito obnovljen, cirkulira poput krvi tijelom našim, da nam određuje život, svijesno i nesvijesno, neograničeno i potpuno. Kod nas počaze ljudi u život, a da ništa nijesu od toga izvršili. Odje je u njima ono, što su nazivali omladinstvom?«

U omladine više nema mladoga, stvaralačkoga života. Omladina živi zadovoljna. A zadovoljstvo znači u mlađih ljudi smrt.

Omladina treba da ojača svoj nutarnji život. Mi treba da stvaramo život. Ne dajmo da život nas stvara. Slet treba da nam pomogne u stvaranju našega života. I zato ga pripremamo samo za omladinu.

Svršava: »Slet neka bude svetak naše mladosti. Posvećen našemu cijonizmu i omladinstvu. I ne ćemo da se osvrnemo ni lijevo ni desno. Ne ćemo da išta manifestiramo. Hoćemo da živimo. Da osjetimo, ne samo konac prošloga perioda, nego još više, početak novoga. Ne samo slabost i rastrganost našeg dosadašnjeg života, nego još više, volju za novim, jakim, cijelovitim. Neka ovo nekoliko dana živi u nas cijonizam i omladinstvo slobodno. Neka ovo nekoliko dana unese u nas vjeru i zanos. Neka nam dadu jakost i volje. I neka se sve to, vjera i zanos, jakost i volja, ne rasplinu za dan dva. Neka probude u nama židovstvo naše. Neka grade život naš. Neka nam dadu snage, da budemo potpuni cijonisti, potpuni ljudi.«

U ime Novoga Sada pozdravlja Slet podnjačnik senator Jovan Lakić, u ime židovske općine g. Julius Frank, u ime Saveza Cijonista Jugoslavije dr. Julius Dohany, koji ne odobrava nezadovoljstvo Šaloma Freibergera i govori o nestrpljivosti i impulzivnosti omladine. Naše tisućeljeto ropstvo dovelo je gdjeđe do nemoći i neodlučnosti. Mi trebamo nastojati, da te posljedice robovanja uništimo. Naš život teče posred tudišnjih naroda kao zalutali rukavi velike rijeke, koja je jednoć u svom koritu ostavila nezaboravne tragove! Te zalutale rukave treba skupiti i iz njih treba stvoriti staru židovsku rijeku u njenom koritu, Erec Israelu. Zato je potrebna edvažnost, strpljivost i vjera. Kad će masa biti tako odgojena, da rezonira, kako valja, ne ćemo više trebati govora i riječi, nego će za nas govoriti djela; u Erec Israelu i ovdje.

U četvrtak 21. augusta nastavlja se konferencija delegata.

Predsjednik Oto Rechnitzer otvara zasedanje. Blagajnik »Gideona« nadopunjuje izvještaje saveznih referenata, koji su odštampani u sletskom broju »Gideona«. Milan Haas izvješćuje, da je »Gideon« doduše financijalno dobro prošao, no da se moralno boriti s velikim potekočama, jer se nije proveo zaključak beogradskoga vijeća, da svi članovi Saveza moraju biti preplaćeni na »Gideon« i jer se preplate neređivo plaćaju, te se tako nagomilavaju dugovi.

U generalnoj debati govore:

Brandeis (Novi Sad) veli, da se nemoguće provesti zaključak, da se svi članovi Saveza preplate na »Gideon«. Engelmann predbacuje, da uprava »Gideon« nerđovito odgovara na dopise i da je posljedica toga veliko dugovanje preplatnika Montilja (Bjelovar) veli, da krivnja tome leži u neurednosti povjerenika »Gideona«.

Rechnitzer se čudi, što nema kritike, jer je opazio nezadovoljstvo, osobito u zadnje vrijeme. Manjkao je kontakt i uža veza između R. O. i društva, ali to je stara pogreška. Nema dosta života u Savezu, i to nije novo. Zašto udruženja ne nastoje, da osobni kontakt sa R. O. nadomjesti živim dopisivanjem? Zašto društva

ne ispunjavaju svoje dužnosti i ne izvršavaju zaključke? Nema smisla stvarati nove zaključke. Budući R. O. neka najoštije postupa protiv nemarnih članova. Svi neka to shvate i uzmu k srcu i neka u svojim društvinama djeluju.

Jula Weiner govori o skepsi u R. O., načito za slet. Svi hoće slet i hoće da rade za slet. Weinberger govori o ideologiji pokreta. Slet opet potvrđuje, da nemamo ništa omladinskoga u sebi. Gradjanski cijonizam i omladinska ideologija ipak su različne. Mi treba da činimo što u duši osjećamo, hoćemo da stvorimo čovjeka dobrog i plemenitog. Trebamo novi odgoj i treba podvrti svoj »ja« potrebama našega naroda. Ovako nismo sposobni za Erec Israel i samo bi prenijeli onamo Evropu. Odgojimo ljudi za Palestinu.

Joel Rosenberger odgovara predgovornicima. Opovrgava tvrdnju, da je bilo skepsu u R. O. On je radio bolje već prije i imao dosta uspjeha. Weinberger nije rekao ništa nova i ništa pozitivna. Treba predloge oko promjena konkretizovati. Pokret »Hacofe« svakako je pozitivan i aktivan i treba da se razvije. Ali Savez mora da ostane neopredijeljen kao reprezentacija svih omladinaca.

Oto Gros (Zagreb) govori o sterilnosti pojedinača. Zadrugari su pobedili u Beogradu, ali sve je ostalo prazno. Značka nije simbol, već samo metafizički znak. Trebamo radikalni palestino-čovječki cijonizam. Zagovara »šomrim« i »olim«.

Aleksa Klein (Novi Sad) veli, da se čudi ovom nezadovoljstvu, jer da je govornik svečanoga slova inficirao ostale. R. O. treba dati apsolutorij. Schweiger (Senta): Cijonizam je za nas isto tako važan kao omladinstvo i treba ga dovesti u sklad s njime. Nedostacima je kriva omladina, koja toga ne čini. S. Kamhi (Sarajevo) govori o nekonkretnosti svih rasprava. Ako za nešto ima unutrašnje potrebe, onda će to uspijeti i ne treba o tome teoretičirati.

U ime nadzornog odbora Oskar Neumann (Novi Sad) izvješćuje, da su knjige Savezne blagajne »Gideona« i »Haaviva« u redu i predlaže da se podijeli apsolutorij.

Predsjedatelj stavlja na glasanje predlog o apsolutoriju, koji se jednoglasno prima. Prelazi se na prijedlog pojedinih komisija.

Salom Freiberger iznaša i motivira predloge kulturne komisije. Nakon što Kamhi naglašuje potrebu izdavanja knjiga na srpsko-hrvatskom jeziku, primaju se slijedeći prijedlozi i rezolucije:

1. Savezno Vijeće principijelno prima prijedlog o osnivanju izdavačke zadruge. Predlaže da se izdavaju u prvom redu lagane beletrističke stvari, dok će poučne i dalje izlaziti u saveznim edicijama.

2. Savezno Vijeće prima prijedlog o izdavanju internoga glasila Saveza, da se time »Gideon« postavi na stepen luke literarno-umjetničke revije.

3. Ponovno se traži, da vodstva raspore u svojim udruženjima »Gideon« i »Haaviv«, naročito u Vojvodini i Južnoj Srbiji.

4. S. V. zaključuje, da R. O. ima još ove godine započeti izdavanjem pjesmarice jevrejskih, hrvatskih i jiddiš plesama sa hrvatskim prevodima teksta. Pjesmarica bi izlazila u nastavcima.

5. S. V. preporuča članovima Saveza, da i nadalje saradjuju u općem pučko-prosvjetnom radu, osobito kod pobijanja analfabetizma i alkoholizma.

6. S. V. stavlja u dužnost R. O., da i nadalje izdaje igre za djecu i da se stavi u kontakt sa upravama dječjih vrtova u Erec Israelu, kako bi se odande dobiti nove jevrejske igre.

7. Svako udruženje neka nabavi spomenicu »La Benevolencija«.

8. S. V. prima predlog, da uredništvo »Gideona« raspore natječaj za najbolje beletrističke rade.

9. S. V. stavlja u dužnost R. O., da u ljetu 1925. osnuje radnu naseobinu, na koju treba da se nadoveže slet.

10. Grupe »Haolmi« i »Haolot« u Zagrebu i Sisku, »Hašomer« u Sarajevu fuzioniraju se u udruženje »Hacofan«, koje ima sve dužnosti i prava ostalih udruženja u Savezu.

Joel Rosenberger iznaša slijedeće predloge palestinske komisije:

1. S. V. naglašava važnost: osnutka zemljopisnog naselja S. Ž. O. U. za izobrazbu halucima; aktiviranja omladinskog pokreta; provedbe pozitivne promjene zvanja. (R. O. i svih članova

Saveza treba da uznastoje, kako bi se to naselje što prije osnovalo i uređilo, a pored toga treba da se kreira posebni odbor, koji će u što kraćem vremenu pripraviti osnutak i odrediti uređenje toga naselja. Sastav toga odbora odredit će R. O. u dogovoru s Palestinskim Uredom za Jugoslaviju.

2. Zbog obilja rada i zadaća za Keren Kajemet, koje ima omladina da vrši, a i zbog odterenja palestinskog referata zaključuje S. V., da se unutar R. O. uredi referat za Keren Kajemet i da taj referat preuzeće koji odbornik tako, te se broj odbornika ne bi uvećao.

3. U svrhu intenziviranja sabirnog rada za Keren Kajemet određuje S. V.: a) da se u internom glasilu S. Ž. O. U. objavljuju specificirani iskazi po omladini zakupljenih svota i predmeta prema mjestima, u kojima su sabrani i prema svrsi i načinu sabiranja; b) da udruženja u svom mjestu popisu sve škrabice Keren Kajemeta, da se poprišu za što bolju razdoblju škrabica i da svakog drugog mjeseca provedu ispravnjenje; c) da se predloži Upravi Keren Kajemeta za Jugoslaviju, neka bi ponovno uvela prodaju blokovnih knjižica, maraka i samooporezovanje za K. K.

4. a) Uzvješć u obzir činjenicu, da najkasnije do Roš-Hašana 5685. mora da bude namaknuta potrebna svota za osnutak Jugoslavenske Halučke Farme u Erec Jisraelu, nalaže S. V. svim udruženjima, da 21. septembra ove godine prirede »Dan za Halučku Farmu«. Prema prilikama mogu udruženja prirediti »Dan za Halučku Farmu« prije toga datuma, ali ne valja da to učine kasnije.

b) S. V. uvidja moralnu i materijalnu vrijednost samooporezovanja za Halučku Farmu, pa određuje, da sva udruženja, koja dosada uopće ili u dovoljnoj mjeri nijesu provela samooporezovanje za Halučku Farmu, ovakovo kratkoročno samooporezovanje odmah iza sleta provedu.

Makso Koen (Beograd) govori o pogrešnosti, da se u Palestinu šalju studenti i inteligenti, koji ne mogu da se priviknu seoskom radu i životu. Predlaže, da se posveti više pažnje djeci, koju treba od malena odgojiti na selu. Osnivanje farme za izobrazbu haluca traži velika materijalna sredstva, koja nemamo.

Altmann govori o konkretnim zadaćama Saveza za Palestinu. Potrebno je da omladina sudjeluje kod izgradnje, postoje za to mogućnosti. Halučki pokret potreban je i moguć i ako ima ljudi, neka ih se izobrasi dobro, pa će u Palestinu biti od velike koristi. Tvrđnje Koena nemaju temelja i negiranje su cijelog halučkog pokreta, koji postoji u cijelome svijetu i danas je baza izgradnje Palestine. I »student« sa dugogodišnjim radom i životom posve rastu sa zemljom. Halučka farma u Palestinu također će moći podupirati pokret u Jugoslaviji. Nada se, da će s vremenom farma porasti i primiti nove članove iz Jugoslavije. No omladina treba da i sa svoje strane potpomogne osnutak farme i primi i izvrši predloge komisije.

Konforte veli, da bi kolidiralo naselje i fejsialna naseobina, pa neka se nadje drugi izlaz. — Weinberger ispravlja tvrdnje Konforta. — David Alkalay komentira izvode Koena i naglašuje potrebu odgoja djece za Palestinu, ali u ždovskom smislu. — Makso Koen ispravlja napred rečeno. On nije protiv farme, ali treba imati u vidu, da će od malena uz zemlju odgojeni halucim biti kud i kamo bolji i prikladniji. — Altmann prikazuje način, kako bi se ipak i bez velikih materijalnih sredstava mogli izobraziti halucim. Odgoj djece u tom pogledu je važan, ali traži još i više materijalnih sredstava.

Primašu se svi predlozi palestinske komisije sa dopunom Koena, da se ima više pažnje posvetiti pripravi djece za Palestinu.

Nakon kratkog odmora iznaša športska komisija svoje predloge. Od predanih predloga nije primljen nijedan, već komisija predlaže svoje vlastite predloge:

1. U Savezu treba da se osnuje športski arhiv, koji treba da prikupi knjige i udžbenike športskog sadržaja. Športski referent treba da ide udruženjima na ruku kod nabave sprava i rezvizita.

2. Propozicije za slet izrađuju »Odbor za sletske športske priredbe«, koji se kreira u krilu športskog referata u sporazumu s povjerenicima športskog referenta.

Kamhi ističe, da svake godine imade manje vježbača na sletu. Nakon kratke debate primaju se predlozi.

Filip Reiner znaša rezolucije organizacione komisije:

Propaganda. R. O. imade da izda što prije načrt propagande, po kojemu će okruži i organizirana udruženja osnivati u okolnim mjestima nova društva, te im dati upute za društveni rad. Kod toga treba da se mnogo obazire na mjesne prilike tako, da se najprije osnuje ovakovo udruženje, koje obećaje najveći uspjeh, a kasnije da se izgradi prema saveznim ciljevima i formama.

Osobita pažnja treba da se posveti propagandi u Vojvodini i Južnoj Srbiji, gdje će R. O., okružno vodstvo i vodstva pojedinih udruženja dogovorno izvesti propagandu. Troškove će, kao i u ostalim okruzima snositi zajednički R. O. i već u okrugu organizirana društva.

Zenska udruženja. S. V. konstatira, da su ženska udruženja, koja su nekada bila važan faktor u cijonističkom radu u Jugoslaviji, od najveće česti posvema zatajila. R. O. treba da se pobrine za reaktivaciju ženske omladine i da je privede zajedničkom radu. Poimence treba osnivati ženska udruženja u Južnoj Srbiji, gdje ih do sada nije bilo.

Mjesna vodstva. S. V. konstatira, da se zaključak S. V. ostvaranju mjesnih vodstava nije svedeće izvršio, S. V. poziva sva ta mesta, gdje imade više saveznih društava, da stvore mjesna vodstva po uputi, koju R. O. imade izraditi.

Slet i S. V. S. V. zaključuje, da se nastajni slet svakako održi u ljetu 1925. Slet neka traje 3 dana. Program sleta neka bude sastavljen kao i do sada, a na izletu neka se prirede sportska natjecanja iz lakih disciplina, u kojima će u glavnom sudjelovati nešportaši. U vezi sleta sa saveznim ferijalnim naseljem neka odluči R. O. da se manifestira pokretna ideja, neka na sletu bude javni miting, za gradanstvo i za omladinu, gdje će se govoriti o aktuelnim pitanjima. S. V. traži, da se Savezna Vijeće ne sazivljuj zajedno sa sletom zbog potpunosti jedne i druge priredbe. Preporuča se R. O.-u, da nastajno redovito S. V. sazove za 25. decembra 1924.

Članstvo u dva društva. Članom Saveza može se biti samo po jednom društvu, koje bira svatko po svojoj volji među društvinama svoga mesta, koliko se njegovo primanje u udruženje ne protivi društvenim pravilima. Broj delegata društava određuje se prema broju po njemu u Savezu organiziranih članova.

Hacofe. S. V. pozdravlja fuziju Haolim i Haolot u Zagrebu i Sisku sa Hašomer i G. M. O. u Sarajevu u interteritorijalno udruženje »Hacofan«, koje imade sva prava i sve dužnosti saveznih udruženja.

S. V. se nuda, da »Hacofan« raširiti izletnički pokret među omladinom i time biti poticajem ostalim udruženjima, od kojih S. V. traži, da makar u slobodnijoj formi propagiraju izletništvo.

Okružni Slet. Budući da je Okružni Slet u velikom stilu gotovo u svim okruzima nemoguć, preporuča S. V. okružnim vodstvima, da prirede češće okružne sastanke, bilo kao zajedničke izlete, bilo kao pohode kojega okružnoga ili izvan okružnoga mesta sa doličnim programom.

Pregled glavnih ustanova. S. V. nalaže R. O.-u, da što prije izradi pregled najznačajnijih ustanova (statut, organizatorni zaključci i t. d.) i da ga razasalje svim udruženjima, kako bi se organizatori rad pojednostavio.

Općenito. I. S. V. s veseljem konstatira, da je organizacionim nastojanjem Radnoga Odbora prisustvilo Savezu preko 1600 članova. Ta je činjenica S. V. dokazom, da je ekspanzivnost Saveza pojačana, pa traži od novoga R. O.-a još intenzivniji rad oko okupljanja omladine u Savezu.

Uza sve to ne zaboravlja S. V., da je najveći dio omladine samo formalno organiziran, jer Savezu nije uspjelo da sve članove dovoljno apsorbira i obuhvati. Stoga S. V. zahtijeva od R. O.-a i Saveznih udruženja, da se pobrinu, kako bi se i dosadašnji i novi članovi što većma priljubili Savezu i što ozbiljnije vršili cijonističke dužnosti.

Isto tako S. V. ne zaboravlja, da je organizacioni rad posljednje godine na mnogim područjima mogao da stvori samo početke, koje treba izgraditi i usavršiti. Neizgrađenos izbjiga osobito u određivanju kompetencije različnih institucija, jer se sastadoše nova naziranja sa starim formama. S. V. stavlja R. O.-u u dužnost, da razvita savezna forma što jače unapred, kako bi se mogao odrediti jasniji status.

Društveno vodstvo i društveni odbor. 2. S. V. konstatira, da je dosadašnje stanje, po kojemu

je društvima pored odbora upravlja vodstvo, neadrživo. S. V. traži, da svako društvo što prije sazove skupštinu, koja će odlučiti, hoće li da imade odbor ili vodstvo. O odluci ima da odmah izvesti R. O. Isto je tako dužnost svih udruženja, koja imaju neki treći sistem uprave i rada, da javi R. O. svoj sistem, kako bi R. O. spremio za buduće S. V. sav materijal i izvidio, da li se može izvesti informacija društvenih uprava i rada.

3. Vodstvo ima i do najviše 5 članova, koje bira glavna skupština. Članovi su vodstva ravno-pravni. Vodstvo daje smjer društvu, a odgovara za rad glavnoj skupštini. U slučajevima nevršenja dužnosti, koje nijesu odredene statutom Saveza i društava, predaje udruženje ili R. O. vodstvo Saveznim Sudu. Članovi vodstva vode dosadašnje predsjedničke i tajničke agende. Sve ostale poslove vrše društveni povjerenici, koji su odgovorni vodstvu. U pogledu vodenja povjerenici su jednakim običnim članovima. Na poziv vodstva sastaju se na radne dogovore.

4. Gdje društvom upravlja odbor, izabire glavna skupština 1—5 članova odbora, koji će se, obzirom na dužnosti vodstva prema R. O. i prava na sastancima voda smatrati vodama.

U debati **David Alkalay** veli, da budućim sletovima treba dati više i dejanog. Treba odustići one, koji nisu još organizovani, a dolaze na slet. Nekoju važnu predloži, koje nije mogla riješiti komisija, upućuju se na slet.

Safom Freiburger veli, da ima članova Saveza, koji su organizovani i u drugim omladinskim organizacijama. Neka se zaključi, da se našim članovima zabrani članstvo u takovim organizacijama.

David Alkalay razlaže pogrešnost ekskluzivnosti, koja je još preuranjena, jer moramo okupiti sve krugove omladine. Isteči činjenicu, da starci u omladinskim redovima ispadaju. Treba nastojati da to u buduće ne bude.

Weltman in predlaže, da članovi Saveza mogu biti i članovi drugih organizacija, ako to dozvoli mjesno vodstvo.

Rechnitzer odgovara Alkalayu i smatra greškom starijih, da su izali iz Saveza, nakon dočaska mladih.

Oto Mandl (Novi Sad) predlaže, da članovi onih korporacija, kojih su ciljevi i metode protive našim principima ne mogu biti članovi našeg Saveza.

Taj se predlog jednoglasno prima.

Nakon referata finansijske komisije i primjeka budžeta prelazi se na izbore novog Radnog Odbora.

Predsjednik: Cvi Rothmüller, Zagreb. Potpredsjednici: Dr. Miro Ozmo, Sarajevo; Makso Koen, Beograd. Članovi: Moše Schweiger, Ari Weinberger, Filip Reiner, Egon Goldner, Millhofer, Jula Weiner, Makso Krautblatt.

Makso Koen izjavljuje, da on ne može da primi čas predsjednika. Zaključuje se, da će beogradска omladina sama popuniti ovo mjesto.

Potmeničnim glasovanjem prima se cijela listina.

U Savezni Sud izabrani su gg.: dr. Benno Stein, dr. A. Singer, Feleks Baum, dr. Leo Singer i Jona Steiner.

U eventualijama uzima riječ dr. Bencijon Perera ispred splitske omladine, koja prvi puta sudjeluje na sletu i zadovoljna porudit će, da se pokret razvije i kod njih i da izvrši sve zaključke S. V. Rechnitzer mu zahvaljuje na topnom pozdravu. Brandeis ispred novosadske omladine izražava zadovoljstvo, što je slet tako uspio i želi sretan put.

Novoizabrani predsjednik Saveza Rothmüller zahvaljuje ispred novoizabranoj Radnog Odbora na povjerenju i ističe da sve dosada naglašene smjerove u našem Savezu treba ojačati. Osvrće se na rasprave ovoga vijeća, koje nijesu uvijek u svemu bile stvarne. Osnutak »Hacofe« je ono, što smo već ranije željeli. Treba se u svakome pravcu živo latiti posla.

Rechnitzer u zaključnoj riječi zahvaljuje novosadskoj omladini, bogoštovnoj općini, židovskom narodnom društvu i t. d., što su svojom suradnjom omogućili njego održanje sleta. Napose se zahvaljuje Štampi i čitavom građanstvu.

U oduševljenom raspoloženju završen je slet pjevanjem Hatikve.

*

Referat o športskim i muzičkim produkcijama donjet ćemo u sljedećem broju.

Naša škola

Tko tek po čuvanju poznaje vrijednost različitih uredaba naše židovske općine u Zagrebu, jedva može da zamišli, kako su se uvjeti za uzdržavanje tih uredaba moralni tek da izvođe. Neosporna je činjenica, da se svrha opstanka jedne židovske općine ne smije da ograniči samo na održanje bogoštovlja. Pa i onda, kad bi se općina imala da brine jedino za egzistenciju bogoštovlja, valjalo bi stvoriti osnovke i uvjete za njegov trajni opstanak. Ne mislimo ovde na materijalne, već na duhovne i moralne osnovke. Bez obezbjeđenja tih postulata temelj je općine truo i krah, tako da bi na njemu bogoštovlje jedva moglo trajno da počiva. A osnovni i najviši životni elemenat židovske općine tvori od više no dva tisućgodišta ovamo židovska škola. I same su židovske reformne općine u Niemačkoj, Engleskoj i Americi tuk do svojih hramova osnovale židovske škole. I s punim pravom! Jer židovskoj je školi između ostalog svrha, da stvara posjetioce hrama i gađitelje židovskoga kulta, da židovskome djetetu uz ostale, od države propisane, predmete usadi ljubav prema židovskoj religiji duboko u dušu, da ga upozna sa svim vjerskim obredima i propisima, da ga uvede u jezik molitava i Tora, kako bi u djetetu što življe rasla želja i potreba, da pribiva bogoslužju u hramu. Od države propisana dva vjeronaučna sata u sedmici na javnim pučkim školama, jedva dođeće za obuku z biblijske povijesti. U židovskoj školi naprotiv, gdje se dnevno uči vjeronauku, postoji uz savjesnu obuku mogućnost, da se djetetu pruži sve ono, što židovska religija iziskuje, a što mu se u roditeljskom domu uskraćuje.

Stoga valja zahvalnim priznanjem istaći nesobičnu požrtvovnost predsjedništva žid. općine u Zagrebu, koje je uz velike materijalne žrtve dalo školu posvema renovirati, tako da namještaj svakoga razreda odgovara najmodernijim pedagogijskim zahtjevima. Uz to raspolaže škola vršnim učiteljskim silama, koje su seti potpuno svijesne svoje visoke nastavnice zadace.

Da ovdašnja žid. škola u pogledu uzgoja ključavi prema otadžbini ni u čem ne zaostaje ni za jednom drugom pučkom školom u našoj državi, istakože oblašni nadzorni školski organi već odavna toplim priznanjem i naročitom pohvalom.

Ovdašnja je žid. škola otvorena svakome židovskome djetetu. Roditelji, kojima je stalo do toga, da im se dieca ne otudje, neka pošalju svoju diecu u našu školu. Tamo će dobiti valjan židovski odgoj, tamo će naučiti poznavati, cijeniti i ljubiti židovstvo. A to je najbolje jamstvo za intimno sporazumijevanje dviju generacija, to je najbolji put, da se sprijeći otpadanje djece od vjere roditelja, a po tome i od roditelja samih.

Iz židovskog svijeta

Propast židovskog školstva u Rumunjskoj. Bratiannovljeva liberalna vlada, koja je od sviju dosadanju rumunjskih vlada najantisemitskih, svojim je intrigama u novom ustavu države savim poništila uredbe Saint-Germainskog mirovnog ugovora o zaštiti narodnih manjina. Tako je stvorila novi školski zakon, koji faktički znači uništenje židovske srednje i pučke škole u Rumunjskoj. Jednom dijelu narodnih manjina uspjelo je, da preko svojih poslanika u parlamentu u pitanju škola dobije bar nekakvu koncesiju, tako da se u pučkim školama do trećeg razreda može vršiti nastava na materinjem jeziku. Savvih je drugačije sa židovima u Rumunjskoj. Na upit žid. socijalističkog poslanika dra. P. Stinnera odgovorio je ministar za prosvjetu, da židovi ne će dobiti posebnih škola, jer nemaju svoga jezika, pa će stoga morati polaziti u rumunjske škole.

Protiv ove izjave ministra prosvjetu ustao je pače i najveći rumunski historik Jorga.

Posljedica novoga zakona bit će zatvorenje Tarbutskih škola u Besarabiji, koje je židovsko pučanstvo s velikim troškovima osnovalo. Hebrejske škole u Erdelju, koje su divljačtvom antisemita onako već većim dijelom razorene, morat će sašvam da zatvore svoja vrata. Hebrejske privatne škole u Bukovini bit će posebnim ukazom raspustene. Zakon je pun najgorih šikanacija, kojih će prva žrtva da bude židovska omladina. Ova će biti prisiljena, da odsada uči isključivo rumunjski, a rumunjska je kultura još mlada i na primitivnom stepenu, pa assimilacija na rumunjski jezik i kulturu znači nazadak za židove, koji su

kulturno na višem stepenu. Obzirom na ove prilike obratit će se židovi Rumunjske protestima i molbama na kulturni svijet i na Savez Naroda, da bar spasi ostatke školstva u Rumunjskoj.

Jevrejski gimnazij u Munkačevu. Polaganje temeljnog kamena obavljeno je vrlo svećano u prisutnosti predstavnika oblasti, zastupnika ministarstva prosvjete i ministra za Potkarpatsku Rusiju. Svećanu besedu držao je rabin Meljukovski iz Palestine, koji se nalazi, kao izaslanik Keren Hajesoda u Potkarpatskoj Rusiji. Iza toga pošla je impozantna povorka kroz grad. U povorci sudjelovali su gotovo svi židovi, a na čelu halucim i halucot i športaši. Oduševljenje je kod židova veliko.

Numerus clausus na krakovskoj univerzitetu. Dekanat poljoprivrednog fakulteta Jagielonske univerze u Krakovu objavljuje, da na temelju postojecog numerus claususa moraju do 15. septembra predati svoj maturalne svjedodžbe one osobe, koje se žele upisati na fakultet. Onda će se tek odlučiti, tko će biti primljen. (Ova je objava tim načinjena, što oficijelno u Poljskoj ne postoji numerus clausus.)

Židovski patološki zavod u Varšavi. Ovih dana položen je temeljni kamen za prvi židovski patološki zavod u Poljskoj. Sredstva dao je Joint, ostatak sakupili su varšavski lječnici.

Proslava jubileja Nomberga. U Varšavi priredilo je društvo židovskih pisaca na 16. augusta proslavu u čast 25-godišnjice književnog rada Nomberga. Veliki cirkus bio je dupkom pun. Među govorima ističu se naročito oni Salomon Aschner i jubilarca. Umjetnički dio zadivio je publiku.

Iz cijonističkog svijeta

Hillel Zlatopolski postao članom počasne legije. Kakojavljuju iz Pariza, odlikovala je francuska vlada ordenom počasne legije Hillela Zlatopolskog, koji je, kako je poznato, član Cijonističkog Akcionog Komiteta. On je dobio ovo visoko odlikovanje za velike zasluge oko šećerne industrije u Francuskoj, koju je svojim osobitim značajem i iskustvom razvio do najvišeg stepena. Hillel Zlatopolski bio je prije bolješevičke revolucije jedan od najvećih fabrikanta šećera u Rusiji. Godine 1918. morao je bježati iz Rusije, a sve su mu fabrike konfiscirali bolješevici. Sad staneve već tri godine u Francuskoj, gdje je razvio šećernu industriju do zanimljive visine.

Bugarska vlada prema cijonizmu. Ministar vanjskih posala Christo Kaliov primio je delegata Cijonističke egzekutive i Keren Hajesoda dr. Viktora Jakobsona, te je s njime razgovarao o položaju židova u Bugarskoj. Rečao je, da bugarska vlada neće trpit antisemitskih agitacija i da će, ako se pojave, protiv njih žestoko istupiti. Izrazio je simpatije bugarske vlade i bugarskog naroda prema cijonizmu. Bugari, koji se naivčom požrtvovnošću bore za svoju narodnu slobodu, imat će uvjek puno razumijevanja za nacionalne težnje židova. — Mora se priznati, da je bugarska vlada u istinu energično ustala protiv antisemitskih agitacija u zemlji, nu veliko je pitanje hoće li ona biti dosta jaka da suzbije antisemitske tendenze, koje se od vremena do vremena javljaju.

Daljnja apšenja cijonista u Rusiji. U guberniji Kiev uapšeno je dalnjih 300 cijonista i halucim.

Godišnje vijeće Saveza Cijonista Čehoslovačke držati će se u Olomucu na 7. i 8. septembra o.g.

Iz Palestine

Razvitak Nahalala. Sljedeći brojevi dat će nam sliku o razvitu kolonije Nahalal, što je pred tri godine novcem K. H. osnovana na zemljištu KKL. U koloniji staneve 284 duša i to 86 muškaraca, 88 žena, 50 dječaka i 60 djevojaka. Prošle godine obradivala je kolonija 2540 dunama zemlje, a ove godine 7100 dunama zemlje, žitom je zasadjeno 5200 dunama, povrćem 300 dunama, eukaliptom 340 dunama, vinovom lozom 170 dunama, a 65 dunama voćkama. U selu se već nalazi 181 zgrada i to 67 kuća, 71 staja i 43 suša. Kolonisti posjeduju 71 mulu, 51 holandskih krava, 19 teleta, 67 arapskih krava s 56 teleta, 3750 komadu peradi i 98 košnica pčela.

Selo se uzdiže na jednom okruglom brežuljku, čiji je vrhunac središte sela. Tamo se nalaze škola, općinski ured, trgovina kooperativa i t. d.

Oko brežuljka ide u okrugulicu, na kojoj se nalaze stanovi i gospodarski uredaji. Između prstena ovih kuća i gospodarstvi nalaze se stanovi zanatlija. Gospodarstvo se osniva na principu, da svaki kolonista svoju zemlju uz pomoć svoje obitelji može da obradi. Prihod služi u vlastitu uporabu, samo višak imao bi se prodati. Mješovito gospodarenje daje svim kolonistima kroz cijelu godinu priliku za rad (mljekarstvo, povrtljarstvo, peradarstvo, pčelarstvo itd.). Kupnja sjemenja i prodaja produkata, gradnje i slično uslijeduje na kooperativnoj bazi, sve drugo radi se na bazi privatnog gospodarstva. Kao normalno gospodarstvo računa se 100 dunama, no ova se površina često pokazuje prevelikom, jer za obitelj, koja sve sama obavlja, dostaje i 50 dunama. U tom se slučaju višak vraća KKL.

Kolonija se već sada razvija u intenzivnom smjeru kraj rastućeg pučanstva. Ovaj je razvoj karakterističan za razvoj palestinskog gospodarstva uopće, jer se pred 20 godinama još držalo, da je normalni kompleks zemljišta za kolonistu 300 dunama. U Nahalalu je razvitak brz, pa je pučanstvo unutar dviju godina znatno poraslo. Porast potječe poglavito od doseljenih rođaka kolonista. Pojedina zemljišta morala su se stoga već često raspoloviti.

Izgledi za žetu u julu 1924. Prema dosadanjim izvještajima izgleda, da će ovogodišnja zimska žetva zaostati za lanjskom. Što se tiče ljetnih usjeva, sezam i dura u raznim okruzima ne uspijevaju podjednako. Berba duhana u cijeloj je zemlji u punom toku. Kasni usjevi potpuno su dozreli, a da još nijesu ni došli do pune veličine. Instruktori, što posjećuju kolonije, svadje su uveli bolje metode. Prvotne bojazni, da će pasti cijene duhana, raspršene su velikom konkurenjom kupaca. U sjevernom distriktu predano je privatnim sadiocima milijun i pol duhanskih mladića. Sadioci narađa općenito nagovještaju obilnu berbu. U nekim centrima oko 10—15% je nastradao od nenadanog vala vrućine. Žetva bade već je započela; ostala je 30—40% ispod normale. Isto je i berba ranog grožđa, što se već pojavilo na tržištu, ostala ispod prosjeka. Iz Jerihona javljaju dobru žetu banana. Masline u cijeloj zemlji povoljno uspijevaju.

Kretanje cijena u junu 1924.

Cijene u trgovini na veliko spale su za $2\frac{1}{2}\%$. te su za 4.4% niže spram prošle, a za 17.8% spram pretprošle godine.

Poljski produkti spali su za 6%, jer predstoji uvoz iz Transjordanije. Odanle je došlo i mnogo pšenice, i to 12.000 tona godišnje. Cijene poljskih proizvoda bile su 30. juna:

	Jerusolim	Jafa	Gaza	Haifa
	P i a s t r a			
Pšenica	138	125	115	111
Ječam	95	88	77	92
Dura	104	100	—	82
Kerzene	104	90	—	78

Kako se iz tabele vidi, u Gazi i Hajji su cijene najniže, jer je ondje najveća produkcija i prodaja.

Cijene mesa ostale su nepromijenjene, dok je cijena ljestiva zbog pomanjkanja robe porasla.

Mliječni proizvodi još se uvijek prodavaju uz cijene od maja. Od god. 1920. mijenjale su im se cijene, kako slijedi:

J e r u s o l i m			
Juni 1920.	400	3.450	1.400
" 1921.	400	2.580	880
" 1922.	300	22.220	800
" 1923.	400	1.700	590
" 1924.	320	1.450	690

Pad cijena u 4 g. 20% 58% 57%

J a f a			
Mlijeko	Maslac	Sir	
u pijastrima			
Juni 1920.	400	4.670	1.420
" 1921.	400	3.230	830
" 1922.	400	1.940	730
" 1923.	350	1.250	680
" 1924.	300	1.750	630

Pad cijena u 4 g. 25% 62% 66%

Kako se iz svega toga vidi cijene su mlijeku pale za 20—25%, a maslacu i siru za trostruko. To je rezultat modernih metoda mliječarstva. Nadalje, pojedinsti voće, povrće i vegetabilije. Kava je poskupila radi porasta u Rio de Janeiro; šećer je ostao stalak.

Cijene ogrjeva i jestivog ulja ostale su nepromijenjene.

Povećavanje starih kolonija. Kraj žid. radničkih useljenika, koji se uz pomoć K. H. naseljuju na zemljištu Narodnog Fonda u novije vrijeme pridolazi u zemlju elemenat, koji raspolaže i vlastitim kapitalom, da se neovisno u kolonijama naseli. Poteškoća leži tek u tome, da u tim kolonijama ima malo slobodnog zemljišta. Ovo pomanjkanje zemljišta pružalo je »Hitahut Haikarim« (savez seljaka), da kupi zemljišta, što graniče na pojedine kolonije i da tako privuku one, koji se u Palestini žele naseliti, a imaju dovoljno novaca. Palestine Land Development Co. raspravlja upravo o prijedlogu, da u zajednici s Seljačkim savezom i drugim zainteresovanim grupama kupi rečena zemljišta, da i za nove useljenike bude mesta.

Porast useljivanja. U prvom tjednu augusta još uviđe pridolazi mnogo novih useljenika. Otvara se nastao novi val useljivanja, nije još postignuta tolika cifra. To dokazuje, da su se ekonomski prilike u zemlji toliko popravile, da dozvoljavaju jače useljivanje. Specifikacija useljenika za jun pokazuje, da je od 1739 imigranata bilo (ne računamo 56 reimigranta) 799 muškaraca, 461 žena, 479 djece odnosno 325 obitelji sa 1144 duša. 771 došli su iz Poljske, 333 iz Rusije, 100 iz Rumunske, 68 iz Bugarske, 96 iz Mezopotamije i 39 iz Amerike. Medju poljskim imigrantima imaju mnogo trgovaca, koji imaju svaki barem 500 funti i koji će se naseliti na historijskom zemljištu Bene Berak.

Emigracija iz Rusije. Ladjom »Kerč« stiglo je u Jafu 187 emigranata od kojih je samo 37 imalo viza, a 150 trebalo je biti povraćeno. Poduzeti su koraci kod palestinske vlade, da se i ovima dozvoli ulazak, jer se radi o žrtvama progona. Palestinska vlada dala je dozvolu useljenja. — Poznati palestinski radnički vodja Ben Gurion ide u Moskvu, da pregovara o mogućnostima emigracije halucim iz Rusije u Palestinu.

Molbe za olakšanje useljivanja. Zamjenik High Comissionera Sir Gilbert Glayton, nedavno je putovao dolinom Jesreel, pa mu je skoro u svakoj žid. koloniji predana molba, da zemaljska vlada olakša useljivanje za žid. radnike i pripadnike njihovih obitelji.

Karakteristično za Židove! Dok se sve države zatvaraju prema naseljivanju, novi Židovi ne prestage tražiti povećanje useljivanja.

Povoljne radne prilike. Nastojanja, da se što više židovskih radnika smjesti na kolonijama, okrunjena su uspjehom. Danas ihade na starim kolonijama 2150 židovskih radnika ne računajući Jemeničane. Od toga je 600 u Dolj. Galileji, 600 u Petah Tikvi, 600 u Samariji, ostatak u drugim mjestima Judeje. 65% zaposleno je na plantažama duhana. Prognoza o radnim mogućnostima povoljna je i za naredne mjesecu. Na kolonijama imaju vrlo mnogo posla i našlo bi mesta još nekoliko stotina radnika. Za židovski poljoprivredni rad imaju još velikih mogućnosti povećanja u Hederi, Petah Tikvi i Rehobotu.

O radu Solel-Bonea. U prošlom broju »Pin-kasa« izašao je izvještaj o radu Solel Bonea u prvih 6 tjedana njegovog opstanka, t. j. od 1. maja do 15. juna. Iz njega donašamo slijedeće podatke:

U tom kratkom vremenu preuzeo je Solel Bone gradjevinskih naloga u vrijednosti od £ 37.100; kod tih je radova našlo 1500 radnika uposlenja. U kamenolomima kraj Jerusalima, koje društvo priпадaju radi oko 200 kamenolomaca. Kod proizvodnje vapna u Haifi uposleno je 20 radnika. Sa upravom željeznica vodi Solel Bone pregovore, kako da se izgradi pruga do kamenoloma u Migdalu, u kojem će radovi doskora početi, pa će otpremati kamen za gradnju cesta u Jafi i okolicu. Solel Bone kupit će doskora moderne strojeve za obradjuvanje kamene.

Hasoleh. Na 1. augusta bilo je u Jerusalemu svečano polaganje temeljnog kamena vlastite zgrade ovoga tiskovnog društva (koje izdaje Doar Hajom). Zgrada će imati tri sprata. Gradi Solel-Boneh.

Velika tvornica konzerva. Zastupnici poznate austrijske tvornice konzerva B. Wetzler & Co. posjetili su Palestinu, da ispitaju mogućnost osnutka velike tvornice konzerva. Na povratku iz Palestine zadržali su se izaslanici u Londonu, te su dali povoljne izjave o svojim istraživanjima. Palestine je vrlo prikladna za osnivanje tvornice konzerva povrća, a ovoj bi tvornici kasnije mogla da slijedi i tvornica voćnih konzerva. Gradnja ove velike tvornice mogla bi skoro da uslijedi. Čuje se, da Rotild sudjeluje u tom poduzeću. (Ovo Wetzlerovo

poduzeće u vezi je s realizacijom Soskinovog projekta u Palestini.)

Nove tvornice cigareta. Nedavno je osnovana u Jerusalimu nova tvornica cigareta »Kadima«, koja upsljuje 25 žid. radnika. Tvornica prerađuje isključivo palestinski duhan. I u Tel Avivu bit će doskora osnovana tvornica cigareta »Hermon«. Strojevi su već iz inozemstva prispjeli. Vlasnik je tvornice gosp. Jakob Halpern.

Soskinovo poduzeće je registrirano. Vlada je potvrdila zadružarsko društvo, koje je osnovao dr. S. Soskin, a zadaća mu je, da provede gospodarsku kolonizaciju, na osnovu najintenzivnijih gospodarskih metoda. Dr. Soskin, koji upravlja novim društvom, poči će doskora u Evropu, da dovrši finansijske pripravne radove.

Gradjevni rad u Hajji. U drugom četvrtogodištu ove godine nje više tako živo kao u prvom četvrtogodištu. Izdano je 66 gradjevnih dozvola i to za 26 nadogradnja od po jedne sobe, 11 dvosobnih kuća, 7 trosobnih i 22 po 4 i više soba.

Direktna trgovina s inozemstvom.

U v o z			
1922.	1923.	1924.	
Januar	41.700	34.400	28.000
Februar	38.800	37.800	25.500
Mart	54.800	34.200	33.700
April	54.400	26.100	32.800
Maj	49.500	41.200	31.000
Juni	37.900	18.900	28.700
Ukupno	277.100	192.600	174.700
I z v o z			
1922.	1923.	1924.	
	Egip. funte		
Januar	1.600	3.700	6.100
Februar	8.200	1.100	7.700
Mart	900	1.200	2.100
April	2.000	900	1.100
Maj	1.400	700	2.100
Juni	500	1.200	1.200
Ukupno	14.600	8.800	20.300

Iz skrižaljke se vidi, da je ukupni uvoz spao za 50% ili 102.400 funti, dok je izvoz porasao za 44%, odnosno 5700 funti.

Eksport vina. Izgledi su dosta povoljni. Imaju značajnih narudžbi iz Čehoslovačke, Poljske, Njemačke i Engleske.

Trgovina jaja znatno je porasla zadnjih dviju godina. U 1923./24. bio je uvoz 368.740 komada, a izvoz 120.960 komada. To znači, da je izvoz porasao za 40%, jer se na kolonijama posvećuje velika pažnja peradarstvu. Izvozi se poglavito u Egipat.

Mliječarstvo razvija se također sve povoljnije. Uvoz je pao, a izvoz narasao.

Etnografsko društvo u Jerusalemu. Izabran je odbor, koji će izraditi statute i sazvati glavnu skupštinu, radi osnutka etnografskog društva. Još nije odlučeno, hoće li to biti samostalno ili sekcijsko društvo za istraživanje zemlje.

Razbojnički napadaji u Transjordaniji. Od nekog vremena imaju u Transjordaniji a naročito u sjevernom dijelu sve češćih razbojničkih napadaja. Jedna veća banda iz plemena Wahabita napala je na 14. o. m. grad Amman, nu bila je suzbijena po policiji i žandarmeriji. U okolici Ammana ubili su razbojnici 21 čovjeka, a ima mnogo ranjenih. Iz Palestine morao je poći u pomoć jedan jači vojnički odred, kojem je uspjelo raspršiti razbojnike, od kojih je oko 1000 što poginulo što zarobljeno. — Sloga medju Arapima nije dakle tako velika, a sigurnosne prilike u najbližoj blizini Palestine tako su malene, da kraljevi Husein i njegovi sinovi rado zovu u pomoć englesku vojsku. Inače ti kraljevi prave engleskoj politici neprilika gdjegod mogu, traže posvemašnju neovisnost od Velike Britanije, kojoj bi htjeli diktirati pravac njezine politike na orijentu.

Bratimljenje Židova i Arapa. Prigotom putovanja Sir G. Claytonu po žid. kolonijama došli su u Tel Jozef muktar i šeici iz okoline, da pozdrave zastupnika vlade i da se pobratime s Židovima. To je ponajbolji dokaz za izvrsne odnošaje, što vladaju između novih žid. kolonista i urodjenih arapskih seljaka u Emeku.

Nova arapska seljačka stranka. U maju ove godine osnovana je u Hebronu arapska seljačka stranka. Sada je držala kongres u Jerusalemu. Viđećanja trajala su tri dana. Shain, član egzekutivne pozvao je u svome govoru, arapsko seljaštvo Palestine, da nastoji živiti i raditi u miru sa ostalim stanovnicima Palestine. Primljene su slijedeće re-

rezolucije: 1. Izdavat će se poljoprivredni list u arapskom jeziku, 2. pozvat će se ostale agrarne stranke u Palestini na jedan zajednički kongres, koji će vijećati o zajedničkom političkom i gospodarskom radu, 3. stranka izjavljuje: a) da želi mir i prijateljstvo sa svim stanovnicima zemlje, b) da priznaje mandat povjeren Velikoj Britaniji po Savazu Naroda, c) poziva vladu, da sazove legislative tijelo, koje će obuhvatiti zastupnike svih stanovnika prema predlogu palestinske vlade. — Ovo je vrlo simpatična pojava, koja dokazuje, da se arapsko seljaštvo oslobadja tutorstva efendija i inozemnih plaćenika. Kada taj upliv bude posveta suzbijen, biti će mir između Židova i Arapa u Palestini moguć i trajan.

Nove marke. Odmah nakon ulaza engleske vojske u Palestino uvedene su britanske poštanske marke Sudana sa malim crnim natiskom »Palestine« u engleskim, arapskim i jevrejskim pismenima. Već tri godine hoće vlast da uvede nove marke, ali su šovinistički Arapi prigovarali velični i položaj napisa, tako da su već tri pokusna tiska otklonjena. Ista ljubomornost između Arapa i Židova vlasta u pogledu napisa i uvedenja nove palestinske valute. Sada su napokon poštanske marke dogotovljene i ići će za koji tjeđan u promet. Marke imaju u maurskom stilu držani crveni, zeleni, oranžni, plavi i violetni rub, a na bijelom polju su slike Omar-mošeje, Davidovog tornja, Apsalonovog spomenika, Rahelinog groba i Cijonske kule u finom minijaturnom crtežu; napis »Palestine-post« je u sredini engleski, desno arapski, lijevo hebrejski. Vrijednota maraka izražena je istim redom na dolnjem dijelu polja.

Zdravstveni tjeđan. Iduće jeseni razvit će Hadasa zajedno s Health-odjelom vlade i zdravstvenom komisijom Cijonističke Organizacije te ostalim udruženjima, koja se interesuju za javno zdravstvo, novu veliku akciju. U cijeloj zemlji i u svim dijelovima pučanstva provest će se kroz tjeđan dana intenzivna propaganda za zdravstvo i njegove zadaće. Izgleda, da će zdravstveni tjeđan postati popularan i da će se svake godine održati. Svaki dan toga tjeđna određen je za specijalnu svrhu, prema dosadanjem programu, za osobnu higijenu, njegu dojenčadi, prehranu, pobijanje bakterija i za prvu pomoć.

U službu stvari stavit će se izložbe, plakati i leci, a i razgovori uz prikaz slika. U školama i javnim zgradama priredit će se skupštine zasebno za djecu i odrasle. »Zdravstveni tjeđan« namjerava se održati početkom novembra, jer se onda otvaraju škole.

Odbor za organizaciju već se konstituirao, i sprema veliku skupštinu, na koju pozivlje svu zainteresovanu društva, što u zemlji postoje. Na toj skupštini stvorit će se aparat za provedenje propagande. Kod toga ne valja zaboraviti, da se nastoji samo propagirati ideju, da se ne ide ni za propagirati i da se ne ide ni za kakovim sabirkovim sabiranjem novaca.

Uzorna borba protiv malarije. Prema mišljenju lista »Journal of the American Medical Association«, mogu se rezultati borbe, što je novcem Jointa vladin institut »Antimalaria Research Unit« u Palestini komentariše izvještaj, što ga je u toj stvari sastavio upravitelj Researc Unit, Dr. L. J. Kligler, a koji je tek nedavno izšao u američkim novinama za tropске bolesti. List naglašava činjenicu, da je malarija najčešća, a u gospodarskom pogledu najvažnija bolest Palestine, donaša zatim u kratko izvještaj dra. Kliglera i završava, kako slijedi:

»Akoprem se na svim mjestima zemlje ne mogu upotrijebiti iste metode, misli Dr. Kligler, da se malarija i s relativno malenim troškovima može i u najozloglašenijim područjima pobijati. Prema tome možemo očekivati, da će malarije u zemlji uskoro nestati. Od najvećeg su značenja kod toga drenaža i kontrola povodnje. Povremeno prekidanje povodnje, ako se ispravno provadilo, pokazalo se vrlo uspešnim sredstvom. Neophodno je potrebno trajno nadziranje, jer će se inače uslijed neznanja ili nemara ljudi uništiti blagodat pa i najopsežnije sanacije. Trošak po osobi ne smije u prvoj godini da predje 2 i pol dolara, a tijekom vremena znatno će se još smanjiti. Sa zadovoljstvom saznajemo, da rezultati, koji su postignuti u izvjesnim općinama, opravdavaju nastavak i proširenje rada i na druga mesta Palestine. Ovi rezultati neka ohrabre zastupnike profilakse, koji su izgubili vjeru.

U vezi s tim izvještajem u redu je da napomenemo, da je prva nedržavna korporacija, koja je

pobijala malariju, bio Žid. Narodni Fond. Već godina provadja K. K. L. i ovaj amelioracioni rad na svojim zemljistima, te je na to utrošio već mnogo tisuća funti. Brigu oko uzdržavanja drenažnih radova predao je K. K. L. tek nedavno useljenicima, što su se na njegovom zemljistu nastanili novcem Keren Hajesoda.

Sanitarai rad radnika. Palestina nema radničkog zakonodavstva, koje bi uredjivalo radno vrijeme, nadnici i sanitarnu zaštitu. Poslodavci nisu dužni, da bilo kako pomažu radnike u slučaju nezgode. Uslijed toga bili su radnici prisiljeni, da si sami izgrade odgovarajuće institucije. Već prije rata položili su temelj za bolesničku blagajnu Kupat Holim. Prigodom otvorenja početkom 1924. brojila je 5000 članova. Za vrijeme rata blagajna je morala obustaviti rad, nu odmah iz rata započela je ponovno. Već 1920. godine imala je 8000 članova. Budžet u god. 1922. iznosio je 33.500 funti. U kolonijama, kvucama i gradovima imade danas 73 stanice, gdje radnici u svakodobu mogu dobiti liječničku pomoć. U većim gradovima imade stalnih ambulatorija. Sedam liječnika u Tel Avivu imaju dnevno 200 pacijenata. U Jeruzalemu, Tel Avivu, Tiberijasu i Hajfi imade Kupat Holim vlastite apoteke. U ostala mjesta ide ambulantna apoteka. Dohodci Kupat Holim potječu poglavito iz članarina i subvencija iz palestinskog budžeta cijonističke organizacije. Subvencije su potrebne, jer radništvo ne može samo uzdržavati bolničke blagajne, što u ostalom ne biva ni u najnaprednijim zemljama. Za Kupat Holim doprinose radnici cca 60%, cijonistička organizacija cca 20%, a ostatak daju Hadasa i poslodavci. Bolesnička blagajna poduze sada vlastitu zgradu u Tel-Avivu, bolnicu u Ej Harou, ambulatorij i centralno skladište medikamenata u Jeruzalemu. S vremenom trebat će ovo centralno skladište medikamenata da opskrblije sve ambulacije u zemlji. Sada se radi na podizanju doma za rekovačevce u Mosi kod Jeruzalema. Kupljeno je već zemljište 53 dunuma (5000 kvadr. metara). Gradnju izvadja Solel Boneh, a sastojat će se iz dviju kuća, jedna za rekovačevce, a jedna za gospodarstvo. Prva će kuća imati dva sprata sa 16 soba i 58 kreveta i nuzprostorije. Palestinsko radništvo sabralo je u tu svrhu 1500 funti, 1000 funti poslalo je američko židovsko radništvo, tali još 2000 funti za dovršenje prvog sprata i daljnjih 3000 funti za izvedenje cijelog programa.

Kupališna koncesija Tiberias u židovskim rukama. O koncesiju za glasovite prastare kupke Tiberias vodila se dugotrajna borba. Dosele su koncesiju imali Sirci, koji nista niješu učinili za razvitak toga kupatšta. Sada je koncesiju dobilo jedno židovsko društvo, kojemu navodno stoji na raspolaganju 100.000 funti, pa će sagraditi moderna kupališta.

Iz Jugoslavije

Iz sjednice R. O. (27. VIII. 1924.) Pročitani su stigli dopisi, među njima od članova direktorija KKL Ušiškinia iz Karlsbada i Schockena iz Zwieckau u stvari osnutka naše farme. U istoj stvari stigao je i dopis od inž. Zaloscera iz Jerusalajima. — Čitatu se izvješća Jehude Altmanna, koji je način novosadskog omladinskog sleta otišao u neka vojvodinska mesta, da sabilere pritoge za farmu. On se nuda povoljnom uspjehu. Moli, da se učine priprave za sabiranje u Zagrebu, Križevcu, Koprivnici, Varaždinu, Čakovcu, Mariboru i Sisku, kako bi se akcija u tim mjestima mogla dovršiti do Roš-Hašane. — Zaključuje se objelodanje oglasa i razrađivanje okružnica radi provedenja Šekel-akcije u smislu naloge Egzekutive. — Uzima se do znanja izvještaj o omladinskom sletu. Odobravaju se tamo stvorene rezolucije u pogledu budućeg organizatornog cijonističkog rada omladine, a naročito u pravcu rada u korist cijonistickih ustanova, u prvome redu KKL. — Riješeni su tekući poslovi.

MJESNIM ORGANIZACIJAMA.

U savezu sa proglašom Radnoga Odbora od 27. t. m. pozivaju se sve M. C. O. da za dne

7. septembra o. g.

sazovu širu odborsku sjednicu sa dnevnim redom:

dovršenje šekel akcije.

U toj sjednici valja tačno ustanoviti, tko od sumišljentika nije još platio šekel i primos za zemaljsku organizaciju.

Posao oko sabiranja treba odmah u sjednici razdijeliti tako, da se bezvlačno može sa radom započeti. Valja to tako udesiti, da svaki cijonista udovolji dužnostima naprama svjetskoj i zemaljskoj organizaciji.

Počaje se vanredna važnost i na ubiranje prinosa za zemaljsku organizaciju. Savez nema ni približno onu svotu, koju treba za pokrće budžeta primljenoga na Saveznu Vijeću u Beogradu. To treba naglasiti pred svakim sumišljenikom i nastojati, da se dobije što veći prinos.

Očekuje se, da će svaka M. C. O. najtočnije izvršiti svoju zadaću.

Odgode nema, niti može išta ispričati neizvršenje ove direktive.

Za Radni Odbor

David Spitzer, blagajnik Saveza.

Izraelitska bogoštovna općina. Upisivanje u zr. ikonf. školu obaviti će se dne 28., 29. i 31. o. m. od 9 do 11 sati p. p. u opć dvorani (Palnotićeva ulica 18, prizemno).

VERA BERL
ROMAN SCHMUTZER

zaručen

ZAGREB

Keren Hajesod

Keren Hajesod. Argentina. Nekoliko vrlo sposobnih propagandista provadja rad zajedno sa lokalnim silama. Skupštine su vrlo dobro posjećene, interes za Palestinu vrlo velik. Štampa podupire akciju, objelodanjivanjem vijesti o Keren Hajesodu. Već prvi dani kampanje u Rosario Montevideo i Carlos Cesares donijeli su 15.000 pesosa (dol. 5.000—). Drži se, da će ovogodišnja kampanja donijeti više nego prošlogodišnja.

Stedinjene države. Radi se na inkasiranju obveza, koje su dobivene u Weizmannovoj kampanji. U velikim židovskim centrima iziskuje to mnogo posla i dobru organizaciju. Nastoji se, da se izrabe i letni mjeseci. Za New-York načinjen je naročiti program. Očjeli je grad razdijeljen na kvartove i na društva. Velike nade polažu se u propagandu u hramovima prigodom velikih blagdana.

Keren Kajemet

Izgradnja kolonije Karkur pomoću K. K. L. Prva londonska abuza, koja je već prije rata Kerkuru kupila 9000 dunuma zemljistva, sklopila je sa Keren Kajemetom ugovor, po kojem će K. K. od nje preuzeti 2000 dunama i naseliti tamo 12 porodica. Tako će se povećanjem iščuva ova mala kolonija povećati i početi razvijati.

Treći palestinski film. Glavni ured KKL dao je po poznatom filmskom stručnjaku Sommerveidu iz Kopenhagena snimiti treći palestinski film. Ovaj film predočuje život naših predaja prema predaji u paraleli s novim životom u Palestinu. Film će se početi prikazivati u jeseni o. g.

Darovna knjiga. Nema ni jednog mesta, koje bi moglo tvrditi, da doprına za Keren Kajemet koliko treba. Istina, teško je sabirati, kad svaki Jevrejin treba svaki čas da daje sad za ovu, sad za onu svrhu. Ipak bi za Keren Kajemet moglo unići u svakom mjestu puno više novaca, a da pojedinci, sabiratelji i darovatelji, ne budu previše opterećeni. Treba samo naći u svakom slučaju najzgodniju metodu za rad. Keren Kajemet dao je svojim povjerenicima u ruku jedno sabirno sredstvo sa kojim se bez velike muke mogu postići vrlo dobri rezultati. To je darovna knjiga, pinkas. Ta knjigu treba donijeti u svaku jevrejsku kuću, kad se u njoj slavi bilo kakav obiteljski dogadjaj, kad su tamо sakupljeni rođaci, prijatelji i znanci. Rodi se sin ili kćerka, slavi se Berit-mila ili Bar-micva, zaruke ili vjenčanje, rođendan, posveta kuće (hanukat habajit), netko se izbavio od teške bolesti ili nesreće, slavi poslovni jubilej, učinio je slučajno jedan sasvim osobito dobar posao, sve su to zgodne, kad se može sabirati za Keren Kajemet. Ako se u takvoj kući nadje darovna knjiga, pa povjernik progovori nekoliko riječi i naglasi, da kod takovih slava treba i Keren Kajemetu dati njegov obol, da i Keren Kajemet sudjeluje na slavi, da se i on radije i da ima koristi od slave, onda se rijetko nadje netko u društvu, te ne bi htio da u onom veselom i svečanom raspoloženju dade svoj prienos za Keren Kajemet. Nu i kod žalobnih doga-

djaja treba u kuću donijeti darovnu knjigu, jer će gotovo svaki Židov htjeti ovjekovječiti uspomenu na izgubljeno dijete ili na izgubljenog rođenoga time, da pokojnikovo ime unese u darovnu knjigu. Neka zato naši povjerenici nastoje, da se u svojem radu služe sa darovnom knjigom u mnogo većoj mjeri nego dosele. Svaki povjerenik treba da imade barem jednu darovnu knjigu. U većim mjestima treba više darovnih knjiga. Sa darovnom knjigom treba da u kuće ide uvijek onaj, tko najbolje stoji sa ukucanim.

Možmo naše povjerenike, koji još nemaju darovni knjige, da ih kod nas odmah naruče.

„M A C H E R“

Agentura za prodaju kuća i zemljišta.
Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.

Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva, Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, veliki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže, najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, velenosjede, ako se obratite na opšto sa svog dorbog glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno protokolirano tvrtku „**MACHER**“.

SIDRO d. d.

za trgovinu željezom Zagreb
Vlaška ul. 40. Telefon br. 69 i 21-30

Komisijono skladište tt.
Gebrüder Böhler 8 G, A.-G.
Wien Berlin

Ocjel za alat i konstrukcije
St. Egydy-er Eisen- und Stahlindustrie-
gesellschaft in Wien
Turpje Anker Fischer, žice i vježa od žice

Mirko Weiss

Makstimirska cesta 46.
Klesarska industrija
i Kiparstvo

Veliki izbor raznovrsnih spomenika
u kramara, širodakog i širokog
granita. Izradila sve u klesarskom
i kiparskom ateljeu spajajući poslove
kraja i klesanja

Mramorni ploša
za gradnju i pokrovce.
Uzvjetno umjerene cijene

Pomodna i manu-
fakturna roba na
malo i veliko uz
povoljne cijene
samo kod t. t.

MAKSO BOROVIC

ZAGREB

Strossmajerova ulica 2

Telefon 11-31 Brzojav: Mabor

V R E ĆE

Iz jute, tekstilita i papira nove i upo-
tребljene u svim dimenzijama za bra-
šno, posjete, ugali i t. d., dobiju se
najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTER I DRUG

Urhovčeva 13 ZAGREB Telefon 16-61

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća
uz najveću dnevnu cijenu —

Zavod za posudjivanje nepremootvih penjaja

J. B. SOELLNER Nachf. A. G. REISSZEUFABRIK NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dioničarsko društvo
„MERKUR“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB, Ilica 31. Telef. 17-93.

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe

Ferdo Hirschl k. k.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279
Poslovnička: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište žel-
jezne robe, posudja, gospodarskih
strojeva, kućnih uredjaja, te sve vrste
gradjevinskih potrebština. Solidna roba,
brza posluga, cijene umjerene.

Tražite li elegantne cipele

za proljeće i ljetno, izvolite razgledati
naše izloge i uverit ćete se o **kakovosti**

jeffine cijene!

ŠANDOR EBENŠPANGER

Skladište cipela

Ilica 2

Prva banatska fabrika makarona i testa a. d. Veliki Bečkerek. (Banat)

Telefon 271-272

Brzojav: Makaroni

nudja svoje nadasve dobre vrsti tjesta iz
garantovane čiste banatske krupice (gries)
po napuljskom sistemu uz najpovoljnije
cijene.

Naročito preporuča
košer šel pesah

fabrikate, kojih se proizvadaju po nadzorom bečkerečkog nadrabinata
Glavno zastupstvo za Zagreb

Makso Weiss

Wiener Bank-Verein

Hrvatska podružnica Zagreb

Jurišićeva ul. 22

Brzojavni naslov: BANKVEREIN

Obavlja sve bankovne transakcije

P A M U K A. ROMANO MOLINO

sve vrsti i
u svim brojevima

Žuti — bijeli — farbani

ZAGREB,

Boškovićeva ulica broj 15

Brzojav: DIANA Telefon broj 23-66

žutica platno

šifoni

vata (za poplune